

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 23. november 1973

Štev. 47 (1635)

Sleherno preštevanje manjšine

nasprotuje načelom pospeševalne manjšinske politike

Spet enkrat je na Dunaju zasedala tako imenovana „komisija za krajevne napise“ in spet enkrat se je izkazalo, da po tej poti — namreč manjšino najprej prešteti in šele potem govoriti o njenih pravicah — ne bo uspelo doseči rešitve, ki bi bila sprejemljiva, kje šele zadovoljiva. Seja komisije se je končala, ne da bi našli skupen jezik.

Kot značilen torzo načelno zgrešene manjšinske politike, za katero se je vlada odločila pod pritiskom najbolj zagrnjenih nemških nacionalistov, ki so lani jeseni s svojimi vandalskimi pogromi na uradne dvojezične napise poteptali v blato avstrijsko zakonitost, je po zadnji seji omenjene komisije ostala popolna zmeda tudi glede tako imenovanega ugotavljanja manjšine. Štirje različni predlogi, med njimi pa niti enega, ki bi bil res uporaben — tako izgleda bilanca dosedanjega „dela“ te komisije. Izjava danskega izvedenca Skadegarda — „Mislim, da smo spet na začetku“ — je vsekakor dovolj zgovorna.

Pri štirih predlogih gre za naslednje:

- predlog Mayrhoferja (ÖVP) in Sille (FPÖ) se zavzema za preštevanje na priznavalnem načelu in pomeni v zadnji konsekvenci zahtevo po ugotavljanju manjšine;

- predlog Gultenbrunnerja (SPÖ) gre v to smer, da bi morali najprej v političnih pogajanjih med strankami skušati najti rešitev, ki bi jo potem predložili manjšini in šele potem, če manjšina ne bi mogla biti zadovoljna z rezultatom političnih pogajanj, bi lahko razmislili o posebni obliki ljudskega štetja;

- predlog nemškega sinodala Waldsteina se prav tako zavzema za „politično“ rešitev, in sicer v tem smislu, da bi se najprej sporazumeli o občinah, za katere dvojezični napisi niso osporavani, potem pa bi se v „spornih“ občinah prebivalci v tajnih volitvah izrekli za ali proti dvojezičnim napisom;

- predlog slovenskega sinodala Inzka končno meni, da bi kot podlago za rešitev vprašanja dvojezičnih napisov vzeli rezultate ljudskega štetja iz leta 1951.

Vsi predlogi bodo zdaj zajeti v poročilo, ki ga bo kancler Kreisky posredoval v parlamentu zastopanim strankam. Prav tako se bo s tem poročilom bavila tudi komisija za krajevne napise, ki je svojo prihodnjo sejo predvidela za sredo januarja 1974, ko bo centralni slo-

tistični urad baje lahko predložil nadaljnje podrobne podatke in zaključke na podlagi rezultatov ljudskega štetja 1971. Poleg tega pa je slej ko prej odprto vprašanje, kaj je treba razumeti pod pojmom „lo-pografsko“, kakor se tudi niso še sporazumeli glede odstotka, ki naj bi veljal pri morebitnem določanju ozemelske veljavnosti določil člena 7.

Vprašanja so torej še vsa odprta in tako se bo igra okoli števil in preštevanja nadaljevala tudi v prihodnjem letu. Rešitev manjšinske problematike se bo naprej odlašala — povsem v smislu doseda-

nega zavlačevanja in odlaganja v nedogled.

Kljub temu na merodajnih meslih, pa tudi v komisiji, vedno spet poudarjajo, da so za „manjšini naklonjene rešitve“ in da se priznavajo k pospeševalni manjšinski politiki. Tukaj je treba zelo jasno ugotoviti eno: sleherno preštevanje manjšine nasprotuje načelom pospeševalne manjšinske politike! Ni mogoče govoriti o manjšini naklonjeni politiki, hkrati pa zahtevati šele ugotavljanje manjšine in s tem osporavati njen obstoj.

Tudi tvorcem državne pogodbe je bil obstoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji dobro znan, ko so v dolgotrajnih pogajanjih besedo za besedo iskali dokončno besedilo člena 7. Vendar pa so takrat zagrešili veliko napako: preveč so se zanašali na poštenost in pogodbeno zvestobo Avstrije, ki s skoraj že osemnajstletnim zavlačevanjem izpolnjevanja prevzetih obveznosti zelo jasno kaže, kako ocenjuje vrednost mednarodnih pogodb. Zlasti pa se odraža umazana dvoličnost in dvojna morala v zahtevah po ugotavljanju manjšine, saj to ne pomeni nič drugega, kot sploh negirati obstoj manjšine in si s tem ustvariti alibi za nesposlovanje prevzetih obveznosti.

Ko smo koroški Slovenci pred pičlim letom odklonili sodelovanje v komisiji za krajevne napise, ni bil edini vzrok predstavnic znanih protislovenskih organizacij (s tem bi mu gotovo delali preveč časti). Že takrat smo povsem jasno tudi povedali, da ni mogoče iskati rešitev manjšinskih vprašanj tam, kjer hočejo šele ugotavljati, ali manjšina sploh obstaja. Dosedanje delo komisije pravilnost naše takratne odločitve samo potrjuje.

Neizpolnjene obveznosti

OVIRAJO
RAZVOJ ODNOSOV
MED AVSTRIJO
IN JUGOSLAVIJO

Skupina štajerskih in gradiščanskih novinarjev je bila prejšnji teden na obisku v Sloveniji, kjer so predstavnik tiska med drugim imeli tudi priložnost, da spoznajo ureditev položaja madžarske narodnosti v Prekmurju. Zlasti so se lahko prepričali o širokogrudni uresničitvi dosledne dvojezičnosti tako v šoli kot v javnem življenju.

V Ljubljani je avstrijske novinarje sprejel tudi predsednik republiškega izvršnega sveta Andrej Marinc. Poudaril je obojestranski interes za okrepitev sodelovanja med obema državama. Hkrati pa je izrazil upanje, da bodo vprašanja, zaradi katerih je prišlo do stagnacije v razvoju medsebojnih odnosov, rešena v skladu z določili avstrijske državne pogodbe. Pri tem je predsednik Marinc izrecno omenil zaščito slovenske in hrvaške manjšine, restitucijo jugoslovanskih arhivov ter določene pojave neonacistične dejavnosti v Avstriji in posebej na Koroškem.

Vsekakor dokaz, kako Avstrija z neizpolnjevanjem svojih obveznosti bremeni odnos s sosedno državo.

Pred tridesetimi leti se je rodila nova Jugoslavija

Prihodnji teden bodo v Jugoslaviji obhajali največji praznik — dan republike, ki bo letos v znamenju 30-letnice rojstva nove Jugoslavije.

Na zgodovinskem II. zasedanju AVNOJ v Jajcu so se pred 30 leti, sredi junaškega boja na življenje in smrt, zbrali svobodno izvoljeni zastopniki vseh jugoslovanskih narodov. Sprejeli so pomembne smernice za nadaljnji boj proti fašističnim okupatorjem, hkrati pa so tudi že položili temelje svoji novi domovini, ki naj bi zrasla po izbojevanju svobodi.

Trideset let je od takrat minilo in v teh treh desetletjih je prehodila Jugoslavija pot, kakršno je v tako kratki dobi napravila le redko katera država. Le kdor je poznal staro Jugoslavijo, tisti more danes pravilno oceniti in razumeti velikianski razvoj, ki so ga zabeležili jugoslovanski narodi v svoji najnovejši zgodovini — po zgodovinskem II. zasedanju AVNOJ.

Današnja Jugoslavija je brez dvoma država posebnega tipa. Njen ustroj gospodarskega in družbenega samoupravljanja je edinstven na svetu — je plod pravilno pojmovanega socializma, ki je boj za človeka, za njegovo svobodo in blaginjo; socializma, ki je boj za suverenost in neodvisnost enakopravnih narodov. Ta načela pa se odražajo tudi v zunanji politiki Jugoslavije, ki upravičeno in zaslužno uživa ugled vodilne sile v veliki družini neuvrčenih držav.

Torej je razumljivo, da bo Jugoslavija, da bodo njeni voditelji s predsednikom Titom na čelu in da bodo narodi in narodnosti Jugoslavije v prihodnjih dneh še v posebni meri deležni iz vsega sveta čestitk, priznanja in občudovanja.

Uveljavitev južnih Tirolcev pri deželnozborskih volitvah

Z izvolitvijo skupno 24 svojih predstavnikov na štirih volilnih listah so se južni Tirolci pri deželnozborskih volitvah zadnjo nedeljo zelo uspešno uveljavili. Narodnostno razmerje, kakor prihaja do izraza v številu izvoljenih mandatov, znaša zdaj namreč 24:10 in to bo v prihodnjih letih tudi ključ, po katerem bodo delili uradniška mesta in subvencije.

Svoj vodilni položaj je uspešno branila južnotirolska ljudska stranka dolgoletnega deželnega glavarja Magnaga, katere delež na veljavnih glasovih je sicer padel od 60,7 na 56,6 odst., vendar je kljub temu osvojila 20 od skupnih 34 mandatov (prej je štel južnotirolski

deželni zbor le 25 poslancev, od katerih jih je imela SVP 16). Prvič je na deželnozborskih volitvah samostojno nastopil nekdanji vodilni predstavnik ljudske stranke Diell, ki je s svojo socialdemokratsko stranko osvojil 2 mandata in tako prekosil dosedanjega edinega „rivala“ v okviru narodnostne skupnosti Jennyja, katerega socialna stranka napredka je komaj očuvala svoj edini mandat. Končno pa je k zastopstvu nemško govoreče „manjšine“ — vsaj po narodnostni pripadnosti — treba prišteti še enega od obeh komunističnih poslancev, tako da bodo južni Tirolci v novem deželnem zboru imeli skupno že omenjenih 24 predstavnikov.

Vsaka manjšina ima pravico do zaščite ne glede na številčno moč

Po treh dneh obsežnega dela in razprav se je v Sesslanu pri Trstu končala pripravljalna konferenca, na kateri je okoli 40 domačih in tujih predstavnikov začrtali smernice za veliki mednarodni kongres o narodnostnih manjšinah, ki bo maja prihodnjega leta v Trstu, kjer pričakujejo tisoč ali celo dva tisoč delegatov iz številnih držav. Osnove za razprave na pripravljani konferenci je — kakor je naglasil predsednik pokrajine dr. Zanetti — predstavljal položaj slovenske etnične skupnosti v Italiji, ki postaja vedno važnejši faktor mirnega sožitja in sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo.

Na pripravljalnem sestanku je prišlo tudi do ostrih besednih spopadov, ko so nekateri skušali speljati konferenco na pot abstraktnosti in vnašanja najrazličnejših vprašanj, ki z bistvom nimajo prave zveze. Kljub temu se je sestanek pozitivno zaključil, saj so prišla do izraza stališča o kompleksni obravnavi perečih vprašanj narodnih manjšin, vključno gospodarskih in socialnih komponent manjšinske problematike.

Posebno zanimiva so bila izvajanja slovenskih zastopnikov, ki so se predvsem izrekli proti slehernim poskusom določanja števila pripadnikov narodne skupnosti, do katerih prihaja s strani večinskega naroda. Tako je dr. Karel Šiško naglasil, da so Slovenci vedno odklanjali veljavnost statistične raziskave, ker je vsak podatek ponarejen zaradi raznarodovalnega in asimilacijskega procesa v preteklosti. Navedel je celo vrsto pogojev, katerih izpolnitev bi bila potrebna za objektivno

statistično ugotavljanje. Danes pa je za Slovence edino sprejemljiv kriterij ozemelski obseg. Podobno je tudi dr. Drago Štoka odločno zavrnil kriterij številčne moči in ugotovil, da ima vsaka manjšina pravico, da je zaščiten v vseh svojih pravicah ne glede na število in na njeno politično moč; treba jo je zaščititi celo tedaj, če tega izrecno ne zahteva.

Predstavnik inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani dr. Janko Jeri je naglasil načelo, da mora večinski narod nujno sprejeti dodatne obveznosti, ki gredo preko tako imenovane formalne enakopravnosti. Bistveno pa je tudi, da mora biti manjšina zares suveren polnopravni subjekt, ki meritorno sodočloča v vseh fazah pri oblikovanju ukrepov za svojo dejansko narodnostno emancipacijo. Jeri se je izrekel proti izolaciji in dejal, da se lahko samo enakopravna manjšina konstruktivno odpira proti večini in tako zlahtni medsebojne stike. V tem okviru je zlasti poudaril nujnost nemotenih vez prizadete manjšine z matičnim narodom ter odločno zavrnil teorijo o ugotavljanju manjšine.

Na zaključni tiskovni konferenci je predsednik pokrajine dr. Zanetti posebej poudaril odgovornost večine za reševanje vprašanj narodnostnih manjšin. Ta vprašanja — je dejal — postajajo vedno bolj važna, saj upamo, da bo v okviru evropske varnostne konference možno dokončno določiti meje med državami, kar bi ustvarilo tudi ustrezne pogoje, da bodo narodnostne manjšine lahko predstavljale resnično obogatitev in s tem odigrale aktivno vlogo v evropskem prostoru.

OMEJITEV HITROSTI TUDI NA AVSTRIJSKIH CESTAH

Pomanjkanje goriva, ki ga povzroča zmanjšanje izvoza petroleja iz arabskih držav, je že v mnogih evropskih državah in v Ameriki privelo do najrazličnejših ukrepov, ki naj bi pomagali omejiti porabo goriva.

Drugim državam bo zdaj sledila tudi Avstrija, ki bo od konca tega tedna na vseh cestah (vključno avto cest) uvedla omejitev hitrosti na največ 100 kilometrov na uro. Računajo, da se bo s to omejitvijo poraba bencina zmanjšala za kakih 10 odstotkov. Poleg tega pa bo omejitev hitrosti ugodno vplivala tudi na varnost v prometu.

Ali bo v Avstriji — kakor so to izvedli že v raznih drugih državah — uvedena tudi prepoved nedeljskega prometa, doslej še ni znano.

„Kaznovanje brez kazni“

Nedavni proces proti atentatorjem na partizanski spomenik na Robežu je široko odjeknil tudi v mednarodni javnosti. Povsod poudarjajo, da se je prvič po drugi svetovni vojni zgodilo, da so na Koroškem izsledili in postavili pred sodišče krivce zločinskih protislovenskih napadov, medtem ko v vseh prejšnjih letih storilcev sploh niso „našli“ in so tako nešteti napadi na zavedne slovenske ljudi, na njihove ustanove, na partizanska grobišča in na spomenike protifašističnih borcev ostali nepojasnjeni in storilci ne-kaznovani, kar je nacionalistične kroge le še vzpodbujalo k nadaljnjim izpadom proti Slovincem. Hkrati pa tisk kritično ocenjuje izrečene kazni, ki da so v primerjavi s tistimi, ki jih za take prekrške določajo ustrezni zakoni, izpadle zelo milo.

Tako je beograjska Borba obsodbo atentatorjev imenovala „Kaznovanje brez kazni“ ter ugotovila, da je sodišče te „borce za nemško Koroško“ samo grajalo.

Ob tej priložnosti Borba spominja, da je bilo na Dunaju in v Beogradu ponovno poudarjeno, da bi morale manjšine predstavljati most med obema državama. „V avstrijskih krogih so večkrat zagotavljali, da delajo na tem, da bo slovenska manjšina v Avstriji postala element povezave med obema državama; toda pogosto se je dogajalo ravno nasprotno. Uradni Dunaj žal na vse proteste in svarila glede posledic, ki bi jih lahko imel nadaljnji protijugoslovanski pritisk, daje samo nedolžna zagotovila, da se bo odločno zavzel za spremembo položaja na Koroškem, položaja, ki ga je ob neki priložnosti celo zvezni kancler sam primerjal s situacijo, značilno in izrazito hitlerjansko delovanje. Toda kljub obveznostim iz državne pogodbe se do danes nič ni spremenilo; ostalo je pri obljubah.

Na koncu pa Borba naglašja: Ponavljamo, da akcije, kot je tista na Robežu ali kar ji je sledilo, strašno opozarjajo na sile, ki so zapustile le krvave sledove fašistov. Hkrati pa ponavljamo tudi naše zaupanje v napredne sile v Avstriji in na Koroškem, v demokratične in ustavne ustanove te dežele. S tem, da delujejo proti strahovom preteklosti, izpolnjujejo hkrati svoje obveznosti do narodnih manjšin v tej deželi in do sosednih držav, predvsem pa v korist Avstrije same.

Tudi sarajevski list Oslobođenje je pisal o procesu ter izrečene kazni imenoval „objektivno simbolične“, ker kažejo odnos avstrijskih oblasti do možnosti za rešitev enega zelo važnih ne samo notranjih, marveč tudi mednarodnih vprašanj te dežele.

Ne odločne akcije avstrijskih oblasti proti nacionalistom in revanšistom na žalost škodujejo ugodnemu ozračju bilateralnega in

mednarodnega sodelovanja Avstrije in Jugoslavije, ugotavlja omenjeni list ter poudarja: „Taka pomanjkljiva dejavnost je resna ovira, da bi izkoristili vse možnosti za še obširnejše sodelovanje. To pa v Jugoslaviji izpodkopava zaupanje v pripravljenost ali možnost avstrijskih oblasti, da bi izpolnile

Kontaktni odbor tudi za gradiščanske Hrvate

Kancler Kreisky je pred nedavnim sprejel delegacijo hrvaškega akademškega kluba na Dunaju, ki je prejšnji mesec obhajal svojo 25-letnico. V pogovoru s hrvaško delegacijo je izjavil, da se strinja z njeno željo, naj bi politika do manjšin v Avstriji doživela napredek. Hkrati pa je menil, da so „težave“ v zvezi z zastopstvom hrvaške narodnostne skupnosti na Gradiščanskem. Vendar to ne nasprotuje zamisli o ustanovitvi posebnega vladnega odbora, v katerem bi podobno kot v kontaktnem komiteju za koroške Slovence lahko obravnavali nadaljnje ukrepe.

O možnostih za ustanovitev takega odbora namerava kancler Kreisky prihodnji mesec razpravljati tudi z župani dvojezičnih gradiščanskih občin. Med temi župani pa ima glavno besedo poslanec Robak, ki na Gradiščanskem igra precej podobno vlogo kot pri nas Einspieler: zagovarja asimilacijo in pravi, da gradiščanski Hrvati ne potrebujejo nobenih pravic.

Med države, obnovljene po zloumu nacizma, spada tudi druga avstrijska republika. Vendar loči obnovo te države od ostalih žrtev nacizma dejstvo, da je bila obnovljena bolj po prizadevanju voditeljev protihitlerjevske koalicije, kot Avstrijeve samih. Zato ni čudno, če je ves čas po drugi svetovni vojni veljala za Avstrijo določena omejitev njene suverenosti in da nekaj mednarodnih obveznosti te vrste velja še danes.

Tu je bila vse do maja 1955 četverna, sovjetsko-britansko-ameriško-francoska zasedba avstrijskega ozemlja z vsemi posledicami takega stanja, danes pa je avstrijska suverenost nokvirjena v znano pogodbo o neodvisni in demokratični Avstriji, podpisani 15. maja 1955.

Gotovo ni naključje, da so podpisnice v naslovu pogodbe podčrtale nujno lastnost druge republike: demokratičnost. Očitno so izhajale iz izkušenj preteklosti, opozarjajoč avstrijsko in svetovno javnost, da se preteklost ne sme ponoviti.

Nadrobneje opredeljuje to dejstvo vrsta določil državne pogodbe: omenimo naj njen deveti člen, ki se dotika vprašanja ukinitve nacističnih organizacij na območju Avstrije. Posebej je določeno, da si bo „Avstrija prizadevala, da bi iz avstrijskega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja odstranili vse sledi nacizma“. Prav tako bodo razpuščene vse fašistične organizacije (politične, vojaške in druge), „ki goje kakeršnokoli dejavnost proti Združenim narodom, ali (ki) hočejo oropati prebivalstvo njegovih demokratičnih pravic“. Določeno je tudi, da se „Avstrija pod grožnjo kaznen-

skih sankcij, ki jih je treba takoj določiti v soglasju z avstrijskimi pravnimi predpisi, obvezuje, da bo prepovedala obstoj in dejavnost vseh omenjenih organizacij na svojem ozemlju“.

Gre torej za določilo, ki se očitno navezuje na znano materijo odstavka 5 člena 7 avstrijske državne pogodbe; ta prepoveduje „dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu

in slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine.“ Upravičeno povezanost obeh določil dovolj jasno očrtujejo protislovenski nastopi koroškega nemškega nacionalizma in njegovih organizacij. Spomnimo se le, kako poudarjajo koroško „vindišarstvo“, se pravi nacistične tradicije, uzakonjene po anšlusu (do tega časa so delitev slovenskega življa na Slovence in „Windische“ zastopali le posamezni nemški nacionalistični publicisti). Ne ostaja pa le pri tem, saj je „vindišarstvo“ prevzela po zloumu nacizma tudi avstrijska statistika pri vseh treh povojnih ljudskih štetjih (l. 1951, 1961 in 1971), pred letom dni pa je taka delitev Korošcev slovenskega jezika prišla celo v manjšinsko zakonodajo z danes papirnatim zakonom o dvojezičnih krajevnih („topografskih“) napisih.

V nakazani okvir spada tudi takoiimenovana zahteva po „ugo-

taavljanju“ ali „uradni ugotovitvi“ slovenske manjšine kot pogoja vsakršne manjšinske zakonodaje. Gre za izrazito diskriminacijski postopek do slovenske manjšine, ki naj bi uzakonil vse, kar je manjšina doživela za nacizma, potrdil pa tudi zdajšnje nastope nemškega nacionalizma zoper slovensko skupnost. Dunajski tisk je v začetku novembra 1972 objavil opozorilo kanclerja dr. Kreiskega,

po katerem pomenijo prizadevanja za „ugotavljanje“ manjšine „najčistejše hitlerjevske glasovanje“. Očitno so se v naslednjih mesecih taki pogledi spremenili, saj je zahteva po „ugotavljanju“ našla polno razumevanje pri vrsti članov takoiimenovane „komisije za krajevne napise“.

Dejstvo je, da je koroški nacizem posvojil vsa dotedanja stališča deželnega nacionalizma do slovenstva (in to ne le koroškega!) in da ostanki te ideologije še vedno živijo v koroški družbi. Vzrok temu je dejstvo, da v Avstriji ni bilo posebne denacionalizacije, nasprotno pa je bilo v letih po drugi svetovni vojni opaziti lov večinskih političnih strank za glasovi „včerašnjih“ (t. j. nacistov). Tendence polpreteklosti pa je čutili tudi zunaj koroškega okvira; slednje je poučno pokazala nedavna anketa o antisemitizmu med avstrijskim prebivalstvom po tej an-

obveznosti iz državne pogodbe oziroma uresničile obljube, ki so bile dane ob neposrednih stikih predstavnikov obeh držav.“

Mariborski večer je o procesu objavil članek z naslovom „Odmevi z Robeža“, kjer je rečeno:

Po oceni celovskega sodišča je razstrelitev partizanskega spomenika na Robežu naklepno dejanje, vendar delo pijanih posameznikov — in le-ti so dobili v primerjavi z možnostmi avstrijskega kazenskega zakonika za te vrste prekrškov zelo mile kazni. Sodišče je pač upoštevalo olajševalne okoliščine. Del branilcev jih je skušal po svoje tudi okrepiti s protijugoslovanskimi izpadi. Partizanski spomeniki vendar motijo čustva rodoljubnih Korošcev, saj so jih postavili v spomin tistih, ki so se borili za priključitev k Jugoslaviji, ne pa za nedeljivo Koroško!

Očitno je bilo, da je v tej povsem „osebni“ zadevi prevladoval političen motiv, ki ga branilci niso mogli skriti; v obrambi so namreč uporabljali celo znane parole Kärntner Heimatdiensta in podobnih protimanjšinskih in protijugoslovanskih skupin. In vendar se je roka pravice držala svoje linije in ni dopustila, da bi kdo z dodatnimi zahtevami ali vprašanji podrezal v dejanskega režiserja vseh protimanjšinskih manifestacij na Koroškem in torej tudi proti tej najnovejši, omadeževani z uničevalnim besom in ustrahovanjem.

Morda se bo kdo zaustavil ob vesti, da so prvič po tolikih letih vendar našli in tudi obsodili krivce za zločinska dejanja te vrste. To je morda svojevrsten napredek. Toda ozračje, ki je prevladovalo na sodišču, ni kazalo sprememb. Nihče ne želi — in tudi najbrže ne sme — odkrito poseči po tistih silah, ki bi morale po določilih avstrijske državne pogodbe ustaviti svojo protimanjšinsko in neonacistično dejavnost oziroma ki se ne bi sploh smele organizirati in znova pričeti svojo nečloveško, nesocialno in seveda tudi nerodoljubno delovanje, četudi se skušajo kot rodoljubno avstrijske legitimirati na vsakem koraku.

S formalnopravne plati je torej prvi del atentata na Robežu za avstrijsko pravosodje končan, drugi del pa se bo odvijal na procesu, na katerem bodo določili višino nastale škode, ki jo bodo morali obsojenci plačati. Kaže, da bodo le-ti pravočasno dobili od režiserja tudi to vsoto, čeprav je mnogo višja od vsote za kavcijo, ob kateri so jih začasno izpustili na svobodo.

keti 70 odstotkov vseh Avstrijcev kaže večje ali manjše antisemitsko razpoloženje.

V tem okviru skrunjenje partizanskih grobov in nedavna razstrelitev spomenika, posvečenega boju Kranjčevega bataljona na Robežu torej nista osamljen pojav; zločini te vrste neposredno kršijo mednarodno sprejete obveznosti. Že omenjenim določilom državne pogodbe se ob teh dejanjih pridružuje člen 19 državne pogodbe, se pravi člen, ki se nanaša na spoštovanje in varovanje grobov vojakov, vojni ujetnikov in na ozemlju Avstrije prisilno deportiranih državljanov zavezniških sil, ki so se bojevale proti nacistični Nemčiji. Isto velja tudi za spominska obeležja (plošče, nagrobne in spomenike) postavljene v spomin vojaški slavi armad, ki so se na avstrijskem ozemlju bojevale proti hitlerjevski Nemčiji.

Prav ob zadnjih dogodkih je koroški tisk („Volkszeitung“) nakazal, da je Avstrija dolžna „trpeti“ partizanske spomenike. Morda prav to priznanje razkriva, zakaj oblasti niso našle in postavile pred sodišče skruniteljev grobov padlih slovenskih protinacistov. Izjema je le pri Robežu, a še tu je bil, kot kaže, odločilen eksploziv. V širšem smislu spadajo v ta okvir tudi napadi na narodnoosvobodilno vojsko Jugoslavije in na koroške partizane kot na „sovražno silo s temnimi naklepi proti Koroški“. Ta in podobne izjave pa gotovo niso le odsev takoiimenovanega „prastrahu“, ampak odsev določene koroške politične in družbene klime.

Tone Zorn
(Delo, Ljubljana, 18. 11. 1973)

POŠIROKEM SVETU

VARŠAVA. — Na Poljskem je ostalo nepojasnjenih še 4500 nacističnih zločinov, zagrešenih nad Poljaki med nemško zasedbo dežele, ko je tam izgubilo življenje okoli 6 milijonov ljudi. V zadnjih treh letih so zaslišali več kot 50.000 ljudi, prič nacističnih zločinov.

ADIS ABEBA. — V Adis Abebi je bilo te dni izredno zasedanje zunanjih ministrov držav, ki so članice Organizacije afriške enotnosti (OAE). Edina točka dnevnega reda, ki ga je predlagala Alžirija, je bil sedanjí položaj na Bližnjem vzhodu s posebnim ozirom na Afriko. Konferenca je potekala v času, ko so skoraj vse afriške države prerigale diplomatske stike z Izraelom. Na dosedanjih konferencah OAE so sprejeli že več resolucij z zahtevo, da se Izrael umakne z zasedenega arabskega ozemlja. Tokrat pa so poleg diplomatskega obravnavali tudi gospodarski boj kot Izraela.

ATENE. — Grčija se je po zelo kratki dobi „liberalizacije“ znova znašla v izjemnem stanju, ki je bilo proglašeno po študentskih in delavskih nemirih v Atenah. Po središču grške prestolnice spet križarji tanki, oklepna vozila in vojaške patrulje z nasajenimi bajoneti, da bi preprečili ponoven izbruh demonstracij. Nogometni stadion v Atenah so spremenili v začasno koncentracijsko taborišče, kamor so odvedli cele skupine aretiranih delavcev in mladincev. Med krvavimi neredi, ki so izbruhnili zadnji petek, je več oseb zgubilo življenje. Policijsko nasilje v Grčiji je obsodila med drugimi tudi zahodnonemška socialdemokratska stranka, ki je pozvala grško vlado, naj preneha prelivati kri.

MADRID. — Skupina roparjev je v središču Madrida napadla oklepni avtomobil za prevoz denarja in odnesla 27 milijonov pezov (476.000 dolarjev). Izginila je brez sledu. Kakor je sporočila policija, gre za največji cestni rop, kar jih pomnijo v zgodovini Španije.

BONN. — Sedanji zvezni predsednik Zvezne republike Nemčije, 74-letni Gustav Heinemann, je prejšnji teden uradno sporočil, da prihodnje leto ne namerava ponovno kandidirati za zveznega predsednika. Tako kandidaturu mu je namreč spet ponudila socialdemokratska stranka, vendar sta se kancler Brandt in predsednik frakcije Wehner zaman trudila, da bi Heinemann pridobila za to, da bi za nadaljnjo petletno dobo prevzel funkcijo zveznega predsednika.

DUNAJ. — V letu 1972 je v Avstriji izstopilo iz verskih skupnosti 23.833 oseb, kar je za 8455 oseb oziroma 6,5 odstotka več kot v letu 1971. Sploh iz leta v leto narašča število izstopov iz verskih skupnosti. Leta 1967 so v Avstriji zabeležili 14.642 izstopov, leta 1968 jih je bilo 18.760 in lani že omenjenih 23.833. Največ izstopov je tudi lani zabeležila katoliška cerkev, katere članstvo se je zmanjšalo za 20.664 oseb; 2907 oseb je zapustilo protestantsko cerkev, 262 oseb pa je izstopilo iz raznih drugih verskih skupnosti.

RIM. — Namestnik kitajskega ministra za kmetijstvo Hao Čung Si je na konferenci FAO (organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo — op. ured.) v Rimu izjavil, da Kitajska letos kljub suši na severu in povodnjah na jugu države pričakuje rekordno žetev. Menijo, da bo pridellek žita bogatejši kot v rekordnem letu 1971, ko so pridelali več kot 250 milijonov ton.

ADIS ABEBA. — Etiopski cesar Haile Selasie je v začetku tega tedna pognal v tek največjo etiopsko hidrocentralo, ki so jo zgradili na reki Vinčaji. Nova elektrarna bo proizvajala 532 milijonov kWh električne energije na leto.

NOVI SAD. — V glavnem mestu avtonomne pokrajine Vojvodina Novem Sadu je bilo ustanovljeno madžarsko gledališče, ki bo dajalo pomemben prispevek k kulturnemu življenju in k uresničevanju narodne enakopravnosti v tej pokrajini, kjer živi okoli 400.000 pripadnikov madžarske narodnosti. Novo gledališče bo služilo gojitvi madžarskega jezika in k razvoju madžarske kulture in književnosti, s tem pa k bogatitvi kulturnega življenja v Novem Sadu. Poleg tega je dobil Novi Sad še posebno „gledališče poezije“, ki deluje v okviru srbskega narodnega gledališča.

JERUZALEM. — Polkovnik irske armade Richard Bunsworth je bil imenovan za poveljnika štaba OZN za nadzorstvo nad premirjem na Bližnjem vzhodu. Zamenjal je finskega generala Ensia Siilasvua, ki je bil postavljen za poveljnika mirovnih sil OZN na Bližnjem vzhodu.

NEW YORK. — Sredi leta 1973 je na svetu živelo več kot 3,8 milijarde ljudi. Če se bo naraščanje svetovnega prebivalstva nadaljevalo s sedanjim tempom (namreč za 2 odst. na leto), bo meja 8 milijard dosežena v manj kot štirih desetletjih.

Koroška pesem

Obračun in načrti

Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev

vedno bolj vseslovenska

Na nedavnem koncertu koroških pesmi v Kranju (o katerem smo poročali tudi v našem listu) je govoril Crtomir Zorec, ki je med drugim naglasil:

Koncert koroških pesmi želimo obeležiti ne le kot kulturno, pač pa tudi kot politično manifestacijo za narodnostne pravice naših rojakov onstran Karavank.

Prav hote smo izbrali za odraz naših čustev toplo koroško pesem, ki nas druži z neko magično močjo že toliko desetletij. Saj prav ta mila koroška slovenska pesem krepi v pevcih in poslušalcih najbolj žlahtno domoljubje.

Izbrali pa smo to obliko naše manifestacije za Koroško prav zato, ker smo prepričani, da je rek: napredek in prosveta — to naša bo osveta, še vedno živ in aktualen.

Kajti brez številnih pevskih društev in gledaliških družin, ki živahno delujejo po vsem koroškem slovenskem ozemlju, bi prav gotovo ne bilo toliko zavednosti, vztrajnosti in poguma pri njih. Pesem je moralna sila — to je bila tudi v letih naše osvobodilne vojne — ki je gotovo močnejša kot — poulični izpadi in dinamitni napadi nacistične drhali.

Koroška slovenska pesem je moška pesem, nekajkrat peta celo v žalnem molu, drugič spet šegava in nagajiva, pa spet trpka in pretresljiva. Vedno pa vroča in iz srca. Polna lepote, miline in hrepenenja. Pesem sanj o nekdanji sreči, pesem o izgubljeni mladosti — a vendar tako živa še v današnji čas. Znova in znova odmeva v nas. In kamorkoli so to pesem ponesli naši zbori in okteti, posebno med izseljence onstran oceanov, povsod je prav koroška žalostinka. Njav čez izaro močno ganila naše ljudi, ki so izgubili domovino. Rosne oči poslušalcev v Clevelandu in v Sidneju so pričale, da je ta žalostinka tudi njihova pesem. Saj jih tako bridko spominja na dom, na starše, na mladost.

Taka je slovenska koroška pesem — iz leta v leto je bolj vseslovenska, pa naj bo to pesem o Mojci, Katrci, o Rožu ali o Dravci.

Z ljubeznijo do njihove pesmi pa izpričujemo tudi naša bratovska čustva do rojakov, ki jih prav gotovo nikoli ne bomo pozabili ali jim postali nezvesti v boju, ki ga bijejo že toliko let — s trdovratnim upom v zmago pravične stvari. Saj pravica, resnica in dobrota morajo vendarle zmagati — to upanje bomo vedno delili s koroškimi rojaki.

Minuli petek je Solidarnostni komitej za pravice koroških Slovencev na svojem zboru podal obračun o dosedanem delu, hkrati pa začrtal tudi smernice za nadaljnjo dejavnost.

Pri pregledu dosedanje aktivnosti razumljivo izstopa demonstracija, ki je bila na predvečer avstrijskega državnega praznika dne 25. oktobra v Celovcu. Priprave za to demonstracijo so bile zelo obširne in so zahtevale veliko požrtvovalnosti. Beseda kritike je bila izrečena na račun policije, ki je pri zaključnem zborovanju na starem trgu dovolila neprijavljeno protidemonstracijo (kako bi policija ukrepala tedaj, če bi se kaj podobnega dogodilo na zborovanju Heimata diensa — vprašanje, ki je na zboru komiteja seveda ostalo brez odgovora) ter je šele na izrecno zahtevo ukrepala in omogočila, da se je zborovanje lahko v miru zaključilo. Kritično pa je bilo ocenjeno tudi poročanje v avstrijskem tisku in televiziji, kjer so mnogi demonstracijo sploh zmolčali ali pa jo prikazali v enostransko (protislovensko) manipulirani obliki. Kljub vsemu pa je demonstracija izredno dobro uspela ter je domačo koroško, pa tudi širšo avstrijsko in mednarodno javnost opozorila na aktualne probleme koroških Slovencev.

Manj uspeha v tej smeri je doslej imel komitej pri uresničevanju svojih načrtov, da bi problematiko koroških Slovencev približal nemško govorečim sodeželanom potom informativne in dokumentarne razstave. Kakor smo v našem listu že obširno poročali, je celovski župan Guggenberger odpovedal komiteju prej že zagotovljeno dvorano; njegovemu „zgledu“ je potem sledila še delavska zbornica, v podobnem negativnem smislu pa je menda izpadel tudi odgovor glede razstavnega prostora v Domu umetnikov in v Domu glasbe, tako da komitej razstave vse do danes ni mogel prirediti.

Zato bo tozadevna prizadevanja še nadaljeval. Poleg tega namerala izdati v nemškem jeziku napisano informativno brošuro ter prirediti informativne večere, da bi tako tudi pripadniki večinskega naroda spoznali resnico in neutemeljenost „argumentov“, ki se jih nacionalistični krogi poslužujejo v svojem hujskanju proti Slovincem in njihovim pravicam ter proti mirnemu sožitju obeh narodov v deželi. Predvsem pa hoče komitej svojo dejavnost razširiti tudi na druge zvezne dežele, kjer prav tako z zanimanjem, razumevanjem in solidarnostjo spremljajo pravični boj koroških Slovencev za doseg pravic, zagotovljenih v ustavi in državni pogodbi.

Vsako minuto izide nova knjiga

V dveh tretjinah sveta pa je knjiga še vedno prava redkost

Specializirana organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo UNESCO je objavila poročilo, ki posreduje zanimive podatke o proizvodnji in o razširjenosti knjig v posameznih delih sveta. Poročilo z naslovom „Knjiga v svetu“ sta sestavila Anglež Ronald Barker in francoski profesor Robert Escarpit, ki sta pri svojih proučevanjih posvetila posebno pozornost deželam v razvoju.

Iz omenjenega poročila je med drugim razvidno, da izide na svetu povprečno vsako minuto nova knjiga. Skupna naklada knjig, ki izidejo na svetu, znaša v enem samem letu več kot 8.000.000.000 izvodov. Avtorja poročila ugotavljata, da je velika področja našega planeta zajela pravcata žeja po knjigah, vendar pa izide štiri petine knjig v Evropi, Združenih državah Amerike, Kanadi, Avstraliji, Japonski, Sovjetski zvezi in na Novi Zelandiji, medtem ko je v dveh tretjinah sveta knjiga še vedno prava redkost.

Učni in izobraževalni načrti zahtevajo čedalje več knjig, možnosti za zadovoljitev teh potreb pa so majhne,

pravita avtorja poročila. Delež nerazvitih dežel v svetovni knjižni proizvodnji se, namesto da bi rasel, nasprotno še zmanjšuje. Leta 1950 je bilo v Afriki, Južni Ameriki in Aziji (brez Japonske) natisnjenih 24 odstotkov vseh knjig, dvajset let kasneje pa je od svetovne proizvodnje knjig odpadlo na te dežele le še 19 odstotkov, čeprav živi v tem delu sveta 50 odstotkov odraslih pismenih zemljanov.

UNESCO je že leta 1965 objavil program za širjenje knjig v Aziji, Afriki, Južni Ameriki in v arabskih deželah. Lani je bilo mednarodno leto knjige s ciljem, da bi se po vsem svetu zvišalo število bralcev. Ponekod so bili brez dvoma doseženi lepi uspehi, toda hkrati je treba ugotoviti, da so tudi še danes obširni predeli sveta, kjer se zaostalost ne zrcali le v podhranjenosti in gospodarski nerazvitosti, marveč prav tako ali pa še bolj v nezadovoljivi izobrazbi, če ne sploh v nepismenosti velikega dela prebivalstva.

Za minuli dve desetletji avtorja poročila ugotavljata, da se je število knjižnih naslovov podvojilo, naklada se je potrojila, bralcev pa je dvakrat več kot pred 20 leti.

Naši umetniki

predstavljeni v srbski reviji

Prizadevanje koroških Slovencev za narodnostno enakopravnost je povečalo tudi zanimanje za umetniško ustvarjanje naših književnikov in slikarjev. O tem priča tudi srbska literarna revija Bagdala, ki izhaja v Kruševcu. Svojo letošnjo številko 173/174 (avgust/september 1973) je namreč povsem posvetila pregledu slovenske koroške književnosti in likovne umetnosti.

Uvodni esej z naslovom „Literatura slovenske manjšine na Koroškem“ je napisal dr. Matjaž Kmecl, ki z obiljem literarno zgodovinskih podatkov prikazuje pomen in vlogo Koroške v zgodovini slovenske kulture, začenši s prvo slovensko revijo Slovenska bčela (1851), ki je izšla v času, ko je Celovec tekmoval z Ljubljano za položaj kulturnega središča. Sledi izčrpen pregled literarnih pojavov in imen v poeziji in prozi ter esejistiki med koroškimi Slovenci, medtem ko so s prispevki predstavljeni Milka Hartman, Anita Hudl, Gustav Januš, Andrej Kokot, Florian Lipuš, Janko Messner, Valentin Polanšek, Erik Prunč, Karel Smolle, Stane Wakounik, Reginald Vospersnik in Pavle Zablatnik. Z reprodukcijami pa so zastopani likovni umetniki Ernest Arbeitstein, Jože Božič, Valentin Oman in Zorka Weiss.

Prevod te „koroške“ številke Bagdale je preskrbel njen odgovorni urednik, pesnik in znani prevajalec slovenske literature v srbohrvaščino Ljubiša Djidič.

Pesmarica „Mladina poje“

je izšla v novi izdaji

Pri avstrijski zvezni založbi na Dunaju (Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst) je pred nedavnim izšla pesmarica za koroško mladino „Mladina poje“. Kot izdajatelja odgovarjata Rudolf Vouk (za besedilo) in Luka Kramolc (za glasbeni del). Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost je pesmarico odobrilo za pouk na dvojezičnih ljudskih šolah, na glavnih šolah ter na splošnoizobraževalnih višjih šolah s poukom slovenščine.

Prva pesmarica za koroško mladino prav tako z naslovom „Mladina poje“ je izšla leta 1958. Takrat jo je izdal in založil konzorcij koroških učiteljev, pripravil Luka Kramolc, tiskala pa tiskarna Drava v Podlublju. Tekom let, ko je bila v veliko pomoč učiteljem in šolarjem na dvojezičnih šolah, je bila razprodana in tako je nastala potreba po novi pesmarici, ki je zdaj izšla. V glavnem je urejena po prvi, vendar se od nje v marsičem tudi razlikuje. Nekaj pesmi je odpadlo, zato pa so bile v novo pesmarico sprejete nove; pesmarica zdaj ni več razdeljena na poglavja po tonskem obsegu pesmi in so ob koncu izpadla tudi splošna navodila za učitelje pelja; predvsem pa je bil narejen nov zapis not (Emmerich Fleissner), pri čemer pa se je pri besedilu žal vrnil nekaj napak.

Po prizadevanjih vodje manjšinskega šolskega oddelka Rudija Vouka in znanega strokovnjaka posebej na področju koroške pesmi Luke Kramolca je naša mladina torej dobila novo pesmarico, ki jo bo lahko s pridom uporabljala pri pouku v šoli a tudi doma in ki ji bo utrjevala ljubezen do slovenske pesmi.

Pesmarica „Mladina poje“ je vključena v akcijo brezplačnih šolskih knjig, sicer pa stane 82 šilingov in jo dobite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

STONE SVETINA

204

UKANA

TRETJA KNJIGA

Prvo noč se je postojanka krepko držala. Žične ovire, križni ogenj iz bunkerjev in lin zvonika, svetlikanje raznobirnih raketi, pokanje mitraljezov — vse to je spreminjalo okolico postojanke v pekel, v katerem se ni nihče znašel, kot bi bilo treba. Poveljevali so vsi, komur se je zdelo primerno — od novega komandanta divizije, Vasje, ki je sam skakal med borci, do komandirjev čet in minerjev.

Brzostrelni top je nekajkrat spravil posadko iz zvonikov lin. Protitankovski top, ki naj bi bil razbil utrdbo in bunkerje okoli nje, pa je poslal nekaj granat premalo daleč, tako da je ubil tri borce in jih nekaj ranil. Karel je od jeze podivjal. Preden je prišel do topa, pa je topničar, ki je napravil napako, že ležal mrtev tik ob lafeti. Tako ni bilo nikogar, nad komer bi se Karel lahko znesel...

Podnevi so se umaknili na robove okoli vasi in iz varne daljave držali sovražnika v napetosti z mitraljezi in protitankovskimi puškami.

Iz korita doline je prihajalo bobnenje topov in minometov, ki je obkoljenim vlivalo upanje, da bodo dobili pomoč. Z nočjo pa je to upanje odtavalo. Začel se je nov napad.

Primožev vod je bil dodeljen v pomoč napadajočim. S travnatega roba nad župniščem je čutil napadalne skupine. Prav sem je bilo slišati vpitje brigadnega komandanta.

Karel se je bal, da postojanka ne bo padla. Odstavili ga bodo, dasiravno se vsi vlikajo v poveljevanje. Zato je skušal po vsi sili spraviti napadajoče skupine čez žice. Borce, ki so ležali na tleh, je grabil za nahrbtnike in jih gonil naprej. Eden je bil posebno težak. Še ko mu je pomagal na nogo, da bi se dvignil, se ni odzval.

„Pusti ga, Karel! Ne vidiš, da je mrtev?“ je zavpil brigadni komisar.

Karel je kar odskočil. Spoznal je, da napadalec ne bo spravil čez žice, ker je odpor premočen.

Potem, ko je brzostrelni top uničil mitralješko gnezdo v cerkvenem zvoniku, so vdrl v cerkev. Da bi videli, kje sploh so, je Marko, preklinjajoč vse svetnike, prižgal v bencin namočeno cunjo in jo vrgel na kamnita tla. V siju plamenov so se zalesketale sohe svetnikov in angelov.

„Poslušaj, Karel! Vrzimo s Švabi vred v zrak še te bogove! Ali naj zaminiram zvonik, da se bo podrli na župnišče?“

„Ne nori, Marko!“ je zavpil Karel. „Z minerji pojdi v zvonik! Pogostite Nemce v župnišču z minami in bencinom!“

V cerkvenem oglu, zagrnjenem z zavesami, so odkrili rov, speljan proti župnišču. Karel je doumel, kako so Nemci lahko ušli iz cerkve in zvonika. Posvetil je v rov z baterijo. „Kamor so šli oni, gremo lahko tudi mi,“ je pomislil.

„Daj dval!“ se je obrnil k Marku.

„Ne bo prostovoljcev! Rov je gotovo zaminiran ali pa zavarovan s pastmi, o katerih se nam niti ne sanja,“ je opozoril Marko.

„Vseeno bomo morali določiti dval!“

Karel je poklical dva mlada fanta, ki sta nosila v zvonik plastiko. Pokazal jima je odprtino in povedal, kaj naj

storita. Pobeljala sta in otrnila, da sta bila podobna soham svetnikov.

„Hajdi!“ se je zadr poveljnik napadajočega bataljona in nameril nanju pištolo. „Tu imata svetilke, Marko pa bo pripravil mino!“

Karel je odšel ven in zaukazal močan slepilni napad z mitraljezi, da bi zmotil Nemce, medtem ko bi fanta poskusila srečo.

Ko se je vrnil v cerkev, sta minerja pokukala iz črne rova, vsa umazana od prahu in prsi. Povedala sta, da drž rova pod cesto noter do železnih vrat kleti pod postojanko.

Markov kocaščast se je razlezel v nasmeh. Brž jima je potisnil v naročje dve težki mini z zažigalnimi vrvicami.

V cerkev je prihrumel Vasja z brzostrelko v rokah.

„Primožduš!“ se je drl. „Kaj pa delate vsi tukaj na kupu? Ali se bomo podelali v hlače pred temi žandarji?“

Tedaj sta iz rova prilezla minerca. Vsa srečna sta povedala, da mina gori, in se sesedla na mrzli tlak.

V pričakovanju je vsem zastala sapa. Nagrmadili so se k vratom, kjer je Karel ukazal takojšen naskok.

Zemlja je zadrhtela kot ob potresu, potem pa je preklala utrdbo oglušujoča eksplozija. Zidovi so se zavili v ognjen steber. Iz gobe prahu in dima je deževalo kamenje in opeka vse naokrog.

Karlu se je zazdelo, da je svet izgubil dno in da lebdi v zraku. V ustih je začutil okus po prahu. Kriknil je:

„Napreji!“

„Tekli so proti zidovom, kjer so zevale črne razpoke.“

„Juriš! Juriš! Juriš!“ je rjul Karel. Kmalu je bil s kuriji in štabovci prek ovir. Preden pa se je pognal v župnišče, se je ozrl.

Borci, ki niso vedeli za miniranje utrdbe, so ležali pred

OBČNI ZBOR SKD „JEP-BAŠKO JEZERO“

Preteklo soboto je Slovensko kulturno društvo „Jep-Baško jezero“ vabilo svoje člane na redni občni zbor k Pušniku v Ratenčah. Vabilu se je odzvalo lepo število odbornikov in članov društva, med njimi tudi starosta slovenskih učiteljev ravnatelj Franc Aichholzer. Predsednik društva Otmar Simčič pa je med navzočimi pozdravil tudi predstavnik Slovenske prosvetne zveze tajnika Andreja Kokota in vladnega svetnika dr. Pavla Apovnika.

Št. Janž v Rožu

To jesen nas kar naprej obiskuje smrt in redči naše vrste.

18. oktobra smo pokopali Janeza Hafnerja. Vsi so mu rekli samo Lapšev Honzej na Rutah. Bil je vedno zaveden Slovenec in tudi njegov brat je kot partizan padel blizu njegove domačije na Rutah. Honzej se je z veselo družbo podal na izlet na Gradišansko, kjer ga je pri prečkanju ceste zbil avto tako nesrečno, da je poškodbam podlegel. Pokopali smo ga v domači zemlji.

Posebno pa bomo pogrešali preminulega Martina Maleja. Kljub visoki starosti, saj je bil star 78 let, je bil še do nedavnega aktiven pevec našega zbora. 60 let je naš Tina prepeval in razveseljeval poslušalce, ki so radi poslušali njegov globoki bas in uživali ob njegovi vedrini. Vse svoje življenje je bil zvest svojemu narodu. Kot tovarniški delavec ni klonil nobenemu pritisku in vsakemu je v obraz povedal, kaj je in kaj misli. 3. novembra smo ga položili k večnemu počitku. Njegovi tovariši pevci so mu zapeli v slovo.

Dne 17. novembra so iz Celovca pripeljali Matijo Kropivnika. Rojen je bil pred 81 leti. Svoja mlada moška leta je preživel pri Jožetu v Podsinji vasi. Tudi on je bil delavec in se je težko prebijal skozi življenje. Bil je dober in vesel človek ter je zelo rad prepeval. Ko smo včasih poslušali petje fantov na vasi, je bil vedno „Tičeev“ čisti tenor zraven. Na stara leta je postal betežen in ker je ostal samski, se je podal v dom za onemogle. V duhu pa je bil še vedno v svoji domači vasi in je tudi želel, da bi bil doma pokopan. Tudi od njega so se tovariši pevci poslovili z ganljivo žalostinko.

Naj bo vsem dragim preminulim domača zemlja lahka, svojcem pa izrekamo globoko sožalje.

Iz delovnega poročila, ki ga je bilo razvidno, da je bilo društvo v podal tajnik društva Tonči Uršič, je minuli poslovni dobi pridno. V tem času je izvedlo tudi proslavo 50-letnice obstoja in je bila to brez dvoma najbolj uspešna prireditev v tem obdobju. Poleg tega je imelo še več drugih prireditev, k temu pa je največ doprinesel društveni pevski zbor, saj je izvedel skupno 15 nastopov bodisi doma, na prireditvah za tujce ali na gostovanjih pri sosednjih društvih, v Sloveniji in na centralnih prireditvah. Društvo je napravilo tudi finančni obračun in je tudi tozadevno vse v najlepšem redu. Razen tega je društvo izvedlo dva izleta in sicer ogled partizanske bolnice Franja in v Portorož. Ob koncu delovnega poročila se je tajnik Tonči Uršič spomnil umrlih članov društva, ki so v času od zadnjega občnega zbora šli od nas, med njimi večletni nekdanji predsednik društva Slavko Arko. Zbor je umrle počastil z enominutnim molkom.

Po poročilih so bile na dnevnem redu volitve novega odbora. Pri tem je nastala nerodna situacija, ker dosednji predsednik Otmar Simčič ni več sprejel predsedniške-

ga mesta. To je utemeljil s tem, da je petinidesetletno delovanje na tem mestu dovolj in da je predsedniško mesto treba prepustiti mlajšemu. Zbor je kljub temu želel, da Simčič ostane, nazadnje pa je le sprejel in soglasno potrdil predlog Otmarja Simčiča, po katerem je novi predsednik postal Janez Mikl, podpredsednik Joško Wrolich, medtem ko je za tajnika bil potrjen Tonči Uršič. Nova odbornika sta postala še Karl Rudolf in Folli Kargl. Novi predsednik društva „Jep-Baško jezero“ se je dosedanjemu predsedniku Simčiču zahvalil za večdesetletno delovanje in predlagal, da Simčiča imenujejo za častnega predsednika društva, kar je občni zbor sprejel z navdušenjem.

Po volitvah je bila še kratka diskusija, zatem pa je kot po navadi sledil kulturni spored. Tokrat je dr. Apovnik imel sklopljeno predavanje o življenju lužičkih Srbov, narodne skupnosti v Nemški demokratični republiki. Predavanje dr. Apovnika je bilo izredno zanimivo in zgovoren dokaz, kako se lahko rešuje manjšinsko vprašanje, če država svojim manjšinam dejansko omogoči vsestranski kulturni in gospodarski razvoj.

10 let kulturnih stikov med Radišami in Kropo

Letos je minilo 10 let, odkar je prvič pel na Radišah danes vsepovsod znani in priznani Komorni moški zbor Kulturno-umetniškega društva „Stane Žagar“ iz Kropo. Silki, ki so bili takrat navezani in prijateljski, ki se je tedaj začelo, je ostalo do danes neokrnjeno. Vedno spet so se izmenjavali obiski. Kroparji so prihajali spet na Radiše, Radišani pa so ponesli svojo pesem v Kropo. Poleg tega pa so radiški igralci pokazali tudi nekaj iz svojega odrskega udejstvovanja v kraju, ki slovi zaradi svojih izdelkov umetnega kovaštva in tovarne Plamen, ki izdeluje vijake in podobne izdelke. Vedno spet so bili Radišani ob priložnosti raznih obiskov očarani od prijaznosti ljudi in krajev, a tudi pretreseni, ko so imeli priložnost spoznavati trpko usodo kroparskih železarjev v fužinah in žebjarjev ob vigencih, katero je umetniško orisal tudi Oton Župančič v pesmih „Žebjar-ska“ in „Kdo pa tisti“.

Minulo nedeljo so kroparski pevci zopet bili v gosteh na Radišah. Pusto jesensko vreme je sicer dajalo okvir temu gostovanju, a prijetno vzdušje in pristrana toplota, ki sta se razširila že ob prvem srečanju, sta bila v pravem nasprotju z naravno kuliso novembrskega vremena. S svojim izvajanjem na deskah borgega odra radiškega hleva so Kroparji prav kmalu znali navdušiti občinstvo, katerega se je zbralo kar

lepo število. O kakovosti petja menda ni treba dosti pripovedovati, kajti komorni moški zbor KUD „Stane Žagar“ tudi koroškim Slovincem ni neznan. Pel je že v Globasnici, pogosto ga čujemo v oddajah celoveškega radia, pred dobrim letom pa so izdali tudi ploščo z naslovom „Domovini“. Vsekakor se zboru pozna, da poje pod vodstvom dobro izobraženega in na področju zborovskega petja izkušenega dirigenta, Egidija Gašperšiča, ki ne samo reproducira, temveč tudi sam ustvarja, saj je bilo v sporedu zaslediti več njegovih harmonizacij in skladb. Brez dvoma pa bi zboru mnogo manjkalo, če v njem ne bi pel solist Lavro Rešek, ki je znal dobesedno očarati ljudi v dvorani, posebno s pesmijo „Nocoj pa oh nocoj“. Zelo se je prikupil poslušalcem tudi baritonist Rok Gašperšič.

Nedeljski koncert je bil za vse navzoče veliko doživetje. Čeprav so bili pevci zelo skopi s ponavljanjem pesmi, ki so pri občinstvu zelo dobro naletele, jim ob koncu ni preostalo nič drugega, kakor da so dodali še dve pesmi.

V besedah, ki sta jih spregovorila zastopnika obeh zborov, predno sta izmenjala spominska darila, je prišla do izraza odkrita želja, da bi v enakem prijateljstvu in edinstvu mogli praznovati tudi dvajsetletnico medsebojnih kulturnih stikov.

Rudarski muzej v Celovcu

Minulo soboto so v Celovcu, v nekdanjih podzemskih rovih, ki so med preteklo vojno služili kot zavetje proti letalskim napadom, otvorili muzej rudarstva. Slavnosti so se poleg deželnega glavarja Hansa Sime, ki je otvoril muzej, udeležili tudi številni zastopniki kulture, gospodarstva in politike.

Po treh letih trdega dela je bil končno dograjen in znanstveno opremljen novi muzej, ki je po vsebini razstavljenih predmetov razdeljen na tri različne skupine — zgodovino naše zemlje, mineralogijo in rudarstvo. Novi muzej se nahaja v

znanem botaničnem vrtu na Križni gori. Duhovni oče te zamisli je arh. inž. Müller, ki je obenem tudi vodja botaničnega vrta. S pomočjo rudarskih podjetij so v muzeju instalirali pravi rudarski obrat z vsemi potrebnimi pripravami, kot so to lokomotive, hunti in drugo rudarsko orodje. Poleg tega imajo razstavljenih mnogo mineralov in dragocenih žlahtnih kamnov. Stenske slike, reliefi in izkopanine iz pradednih časov dajejo zanimiv pregled razvoja živih bitij, rastlin in kamenin. Obisk muzeja je sila poučen in zanimiv, zlasti za šolsko mladino, ki ima tako najlepšo priložnost, da se tudi praktično seznani s snovjo, o kateri se uči v šoli. Otvoritvi muzeja je dala slavnostno obeležje tudi rudarska godba iz Bleiberga.

Rudarski muzej je odprt ob sredah, sobotah in nedeljah od 14.30 do 16.30 ure. Študenti univ. doc. dr. Hartl-a so izrazili pripravljenost, da bodo zainteresente vodili in seznanjali z zanimivostmi rudarskega muzeja.

ČESTITAMO

V četrtek 15. tega meseca je na univerzi v Salzburgu promoviral za doktorja prava Milan Zwitter.

Mlademu doktorju čestitamo še posebej, ker je končal študije v najkrajšem času, ki je bil sploh možen.

Obisk iz Mežiške doline

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem, katerega namen je, da budi in pospešuje zanimanje za kulturo jugoslovanskih narodov in da si prizadeva za mirno sožitje s slovensko narodnostno skupnostjo na Koroškem, je pred nedavnim imelo v gosteh delegacijo pred-

stavnikov javne službe in socialnega skrbstva iz Mežiške doline pod vodstvom podžupana ravske občine prof. Antona Golčarja.

Ob tej priložnosti so si ogledali nekatere zanimivosti Koroške. Tako so v Možberku obiskali znano otroško naselje, v katerem ima 70 otrok svoj dom. V Št. Vidu ob Glini so si ob prisotnosti okrajnega glavarja dr. Oberlechnerja ogledali vzorno urejeni dom za stare ljudi, v katerem ima sedaj 114 ljudi vso oskrbo. V Št. Vidu so si ogledali tudi Funderjevo proizvodnjo lesa.

Po ogledu razstave slovenskega slikarstva v koroški deželni galeriji v Celovcu je mežiško delegacijo sprejel tudi deželni socialni referent, deželni svetnik Rudolf Gallob, ki je ob prisotnosti uradnikov zdravstvene službe in funkcionarjev avstrijsko-jugoslovanskega društva orisal socialno-politični položaj Koroške. Pri tem je zlasti poudaril uspešno izmenjavo misli in izkušenj v okviru zdravstvene in socialne službe tu in onstran Karavank.

Danes ob 18.30 uri bo v celovški mestni hiši občni zbor Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem. Po obnem zboru bo imel glavni urednik R. B. Blatnik predavanje s slikami; vabljeni so tudi prijatelji društva.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ovirami kot prej. Karel se je zavedel, da lahko presenečenje propade.

„Kar mi udarimo, Pero, da ne bo prepoznal!“ je zavpil pomočniku brigadnega komisarja in vdrl skozi odprtino. Šele za kurirji in štabovci so navalili tudi borci.

Ko sta s Perom planila v neki prostor, kjer so plameni lizali okrvavljena trupla — tu je bil neznošen smrad po zažgem mesu in blagu — se je dvignil eden od umirajočih in ustrelil. Pero se je zgrabil za trebuh in kričnil. Opril se je zidu, potem je zdrknil v Karlovo naročje. Zavlekla sta se v prostor, kjer sta bila v zavetju pred svojimi in tislimi, ki so iz nadstropja metali bombe.

Naval je bil silovit. Medtem ko so bombaši ubijali, kar se je zateklo v kleti, se je skupinica preživelih Nemcev umaknila po drugem podzemskem hodniku in zbežala proti reki. V zmešnjavi pokov in krikov jih ni nihče spoznal...

Napadalce je vodil Fazan. Bil je besen. Krvav in opraskan je streljal z očmi in brzostrelko na vse, kar se je premaknilo. Porajal se mu je občutek, da se konec odigrava prehitro. Vdiral je iz sobe v sobo, vse do kleti. Nosnice mu je držal z bencinskimi hlapi prepojen smrad po opeklinah in sveži krvi.

„Zažgimo!“ je zavpil v prehudi bojni vnemi in vrgel v kup slame ročno granato.

V stavbo so vdrl bolničarji in začeli iz gorečih ruševin vlačiti ranjence, ki so jih oškropile bombe. Karel se je sklanjal k Peru in ga tolažil:

„Dobro, da smo še lačni, ko so ti prestrelili čreva!“

Obvezali so ga in odnesli. Stavbo, polno eksploziva, so lizali plameni.

Primožev vod ni zdržal na položajih. Zdaj ni bilo treba nikogar več ščititi. Goreča bruna ostrejša so padala v ruševine. V svitu plamenov se je svetlikala cerkev, vsa

ožarjena, zvonik pa se je dvigal iz umazanega dima v nebeške višave.

Primož in Vojko sta se s soborci pomešala med tiste, ki so skušali kaj dobiti iz ruševin. Pred stavbo je stal Karel in vpil na ves glas:

„Kdo je zažgal, orkamadona?“

„Jaz sem zažgal, tovariš komandant!“ se je pohvalil Fazan. „Tudi spodaj, kjer še ni gorelo!“

„Osel neumnih Zdaj pa kar ti rešuj plen — hrano, municijo, orožje! Hiša se bo vsak čas razletela!“

Fazan je pobledel in zavpil svojim:

„Marš, naprej v hišo!“

Sam se je prvi pognal v dim in se prebil do skladišča, za njim pa njegovi. Potem so iz vseh lukenj hiše, kjer še ni gorelo, z mizlično naglico vlačili zabojce bomb in streliva, orožje in hrano.

Ogenj se je razbuhtal po ostrejšu. Trepetajoče sence so preplavljale naselje, iz katerega so navreli ljudje, da bi se na lastne oči prepričali, če je partizanska vojska res uničila Nemce. Otroci, starci in žene so se v spoštljivi razdalji zgrnili okoli pogorišča, kjer so pele harmonike kot na mitingu.

Komandant Vasja in divizijski komisar Izlok sta jih potolažila, da bo cerkvi prizaneseno, ko so izgnali Nemce, čeprav je rabila za utrdbo.

Vojko in Primož sta se pomešala med gručo in opazovala prašne in okajene obraze, ki so veselo nalagali plen na vozove.

Primož je bil začuden.

„Vojko, pogledaj, kaj vse se dogaja tukaj! Tu vidiš vse —

od norega veselja do vzdihovanja umirajočih. Kdor hoče razumeti svet, ga mora doživeti. Kdor hoče poznati ljudi, jih mora videti v vsem njihovem prizadevanju.“

„Kot vizija sodnega dne...“ je odgovoril Vojko.

Uničenje je vrvelo skozi njuno zavest kot ognjena reka. Ob prizorih, ki sta jih videla, pa sta bila preutrujena, da bi lahko vse to doumela.

V svitu ognja sta zagledala Fazana. Stal je razkoračen, tako mogočno, ko da še ni na svetu orožja, ki bi ga moglo podreti. Z obraza mu je sijalo kruto zmagovalstvo, pomešano z užaljenostjo. Roke je upiral v bok in vpil:

„Dajmo! Dajmo! Dajmo! Nosi, tovariš!“

Kdaj pa kdaj se je prijel za novo rumeno vrvico, ki je poleg neštetihi trakov krasila njegove prsi, ali pa je kožato uprl roke v boke, kjer sta viseli dve pištoli. Rumeno vrvico s signalno piščalko je bil vzel ubitemu Nemcu. Takoj je zapiskal nanjo. To bi ga bilo stalo skoraj življenje, ker je nekdo takoj nato spustil proti njemu rafal. Do kosti je preklel panikarja.

Zagledal je Vojka in Primoža. Usta so se mu skrivenčala v zaničljiv nasmehek.

„He, kaj pa vidva tu? Postopača! Marš v četo! Kdo pa vaju je klical?“

Obrnil se je stran, da sta lahko videla oznake namestnika bataljonskega komandanta, do katerih se je po dolgi preizkušnji ponovno povzpela. Primoža je zbadlo, toda še preden je odprl usta, ga je Vojko potegnil za rokav; izginila sta v gruči borcev, ki so hiteli po cesti.

Pogledala sta v cerkev. Bila je razsvetljena, v njej so prevezovali ranjene.

„Ali veš, Primož, da nam je takšna zmaga potrebna prav tako kot kruh in voda? Vedno smo se bali utrdbe.“

„Seveda vem. S kakšnim sovraštvom jih gledamo s hribov vse noči, ko nas bode v oči njihova svetloba!“

Zrinila sta se v cerkev. V prvih klopih pred oltarjem je sedel Marko, s prekajeno gnjatjo, čutarico žganja in hlebom kruha. Prijatelji so ga bili oskrbeli z darili iz vasi.

Ko ju je zagledal, je zavpil:

Pevski zbor SPD „Danica“ gostoval

v Novem mestu in v Št. Jerneju

Iz Št. Vida v Podjuni se tokrat glagamo malo bolj pozno. Kljub temu pa mislimo, da je o uspešnem delovanju naših prosvetašev vseeno vredno poročati.

Pevski zbor našega Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni je letos izvedel že devetinske nastope doma, pri sosednjih društvih in v inozemstvu oz. Sloveniji. Pri tem je po večini sodeloval tudi društveni inštrumentalni ansambel trio Korotan.

Kot znano naše društvo goji prijateljske stike z nekaterimi kulturnimi društvi v Sloveniji in tudi v tujini. V okviru tega sodelovanja sta pevski zbor „Danice“ in trio Korotan v soboto in nedeljo 10. in 11. novembra gostovali v Novem mestu in v Št. Jerneju na Dolenjskem, kjer sta vrtila obisk prijateljskima pevskega zbora.

Najprej smo bili gostje pevskega zbora tovarne Krka v Novem mestu. S tem zborom je zbor „Danice“ pred dobrim letom navezal prijateljske stike in še dobro nam je v spominu koncert novomeških pevcev, ki so gostovali pri nas. Med pevci obeh zborov je takoj nastala prijateljska vez in se utrdila ob obisku naših pevcev v Novem mestu.

Pod vodstvom Hanzeja Kežarja sta mešani zbor „Danice“ in trio

Kortan najprej koncertirala v Novem mestu. Tako pevski zbor kot instrumentalni ansambel sta pri občinstvu bila deležna prisrčnega sprejema. Koroška narodna pesem povsod odpre srca, posebno še, če je ubrano zapeta. To pa je najmanj, kar o šentvidskem pevskem zboru lahko trdimo. Tudi trio Kortan je s svojim izvajanjem pretežno koroških narodnih pesmi doprinesel k uspehu gostovanja.

V pozdravnih besedah, ki so jih

izrekli predstavniki obeh zborov, je bilo povedano, da bodo prijateljsko vez gojili še naprej in da se bosta zbora tudi v prihodnje obiskovala enkrat letno. V spomin na letošnje gostovanje šentvidskih pevcev v Novem mestu pa je predsednik društva Stanko Wakounig gostiteljem izročil lesorez dr. Wernerja Berga z naslovom „Pojoča“.

V nedeljo dopoldne so naši prosvetaši še nastopili v Št. Jerneju, kjer so bili gost tamošnjega okteta. Tudi s tem vokalnim ansambлом šentvidski pevci že več let gojijo prijateljske stike in je tudi zadnje srečanje oz. gostovanje v Št. Jerneju bilo nadvse prisrčno.

Gostovanje šentvidčanov na Dolenjskem pa ni bilo posvečeno samo nastopanju na koncertih. Povezano je bilo tudi z ogledom tovarne Krka, ki izdeluje farmacevtske izdelke in je največja tovarna tovarna v Jugoslaviji, ter izletom v Kostanjevico, kjer je svetovno znani kiparski simpozij Forma viva. Tam smo si ogledali tudi znani kostanjeviški grad z znamenito cerkvijo.

Zadnje gostovanje naših pevcev v Sloveniji je bilo brez dvoma vreden doprinos k utrjevanju prijateljskih vezi z novomeškim in šentjernejkim pevskim zborom, hkrati pa tudi lepo doživetje, ki bo slehernemu pevcu ostalo v prijetnem spominu.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na kulturno prireditve

RADIŠE V SLIKI IN PESMI

v soboto 1. decembra 1973 ob 20. uri pri Taverju na Radišah.

Tomaž Ogris bo predaval slike iz svoje zbirke. Videli boste barvne posnetke krajev in ljudi, ki so vam dobro znani. Vmes bodo peli „Radiški fanje“. Ljubitelji slik in peja prisrčno vabljeni!

Odbor

Varstvo okolja tako in drugače

O varstvu okolja se mnogo razpravlja in to je tudi prav tako. Vendar gredo nekateri zagovorniki te misli včasih tudi očividno predaleč. Če bi dejansko upoštevali vse njihove zahteve, bi se moralo človeštvo, zlasti delovno ljudstvo, odpovedati vsemu napredku in udobju. Temu delovni človek ne bo nikdar privolil, ker še vedno krčevito bori za izboljšanje življenjskih pogojev, ki jih lahko doseže samo takrat, če je dovolj dela.

Zagovorniki čistega okolja pripravljajo referendum, v katerem zahtevajo, da se uvede nov zakon, ki bo omejil vodne pravice v tem, da bo prepovedal odvajati vode rek in jezer v kakšne druge namene, tako da le-ta ostanejo tudi v bodoče ohranjena takšna, kot so bila že od nekdaj. Temu bojem za čisto okolje se je pridružil tudi Nobelov nagrajenec prof. Lorenz, ki je ob neki priložnosti izjavil, da rajši živi s smolnato trsko ob čisti Donavi, kot z elektriko v kloaki.

Vsa ta dejavnost, ki je naperjena v glavem proti nadaljnji gradnji elektrarn, je seveda spravila na plan predstavnike proizvajalcev električne energije — Avstrijske dravske elektrarne, Kelag in mestna podjetja v Celovcu. Le-ti so pred dnevi povabili zastopnike koroškega tiska na tiskovno konferenco, da objasnijo tozadevno svoja stališča. Dir. Kelaga dr. Weissmann je z enim samim stavkom — „vsi bi radi tok, elektrarn pa ne“ — povedal, kako neupravičene in nesmiselne so zahteve raznih zagovornikov čistega okolja. Direktor Avstrijskih dravskih elektrarn dr. Hautzenberger je med drugim opozoril na posledice, če ne bi več gradili elektrarn. V tem primeru bi prišlo dejansko v najkrajšem času do vseplošnega kaosa. Brez toka si danes sploh ne moremo zamisliti razvoja, kajti človeštvo bi bilo kmalu obsojeno na smrt. Dir. Kugler je tudi opozoril, da bo pomanjkanje nafte v bodoče vedno bolj pereč problem in da je edino sredstvo proti temu zlu grad-

nja nadaljnjih elektrarn, če sploh še hočemo obdržati današnji standard. Dir. Kelaga dr. Anton Hofstätter je opozoril, da se je potreba po toku od lanskega leta na letos povečala za 20 odstotkov. Za bodočo preskrbo s tokom bo treba zgraditi učinkovito mrežo daljnovodov, stikalnih naprav in planirati gradnjo nadaljnjih elektrarn. Dir. mestnih podjetij v Celovcu dipl. inž. Tollinger je zagovarjal centralne ogrevalne naprave, pri katerih naj bi plin in električni tok igrala važnejšo vlogo kot do sedaj. Tok in plin naj bi ogrevala po možnosti vsa stanovanja v mestu in tako zamenjala koks, premog in olje, ki povzročajo s svojimi sajami in plini nečisto okolje. Tudi drugače je danes položaj v splošnem tak, da se skoro ne smemo več hvaliti, da imamo v Avstriji še naravna področja. V teku stoletij jih je človek že zelo preobrazil. Danes pač moramo samo še stremeti za tem, da pri raznih posegih v naravo gledamo na to, da jo pri tem čimbolj varujemo.

Razstava slovenskega planinstva

Danes zvečer ob 18. uri bodo v razstavnih prostorih „Arkade“ na Trgu revolucije v Ljubljani odprli razstavo, ki bo posvečena 80-letnici slovenske planinske organizacije. Razstava bo odprta od 23. novembra do 4. decembra vsak dan od 10. do 19. ure.

Razstava bo prikazala zgodovino slovenskega planinstva, predvsem razvoj Slovenskega planinskega društva od leta 1893 do leta 1941 in razvoj planinstva po osvoboditvi do današnjih dni.

Razstavljeni predmeti so zamelek slovenskega planinskega muzeja, ki naj bi nazorno prikazoval najrazličnejše dokumente pestre planinske dejavnosti od prvih početkov do današnjih dni, obenem pa učil, kako je planinstvo povezano s slovenskim narodnim razvojem in napredkom.

Razstava bo zanimiva zlasti tudi za slovenske planince na Koroškem, katerih planinska organizacija Slovensko planinsko društvo v Celovcu je potomka nekdanje Ziljske podružnice, ustanovljene leta 1900 in hkrati tudi osrednjega planinskega društva „Matica“ v Ljubljani, ki obhaja letos svojo 80-letnico obstoja.

Bilčovs

Pred nedavnim je naš kraj obiskala skupina poštnih nameščenec iz Kopra v Sloveniji. Izletniki so se pripeljali z avtobusom. V gostilni pri Miklavžu so večerjali in tam tudi prenočili.

Kmalu po prihodu so se v gostilni zbrali domačini, med njimi tudi nekaj pevcev moškega pevskega zbora Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“. Beseda je dala besedo in kmalu se je med izletniki in domačini razvil prijeten pomenek. Izletniki so se zelo zanimali za naše razmere. Zelo so se čudili, da v mnogih krajih na Koroškem, kakor tudi v Bilčovsu, manjkajo krajevni napisi ob cestah. Njihovo začudenje pa se je še bolj stopnjevalo, ko so zvedeli, da je lansko jesen nahujskana drhal izvedla napad na krajevne napise samo zato, ker je oblast do tedaj nemškimi krajevnimi napisom dodala še slovensko kra-

jevno ime. Izletniki iz Kopra tega skoraj verjeti niso mogli, ker so v njihovih krajih vsa topografska imena dvojezično označena. Še bolj pa so bili zaprepaščeni nad tem, da naša država ni imela moči, da bi to preprečila in da so varnostni organi ves ta protizakoniti podvig mirno gledali.

Pa tudi nam se čudno zdi, ko nekaj sto avstrijskih vojakov štiti red in mir med pred nedavnim še vojskujočimi se Arabci in Izraelci ob Sueškem prekopu, doma v Avstriji pa ni bilo mogoče zaščititi teh nekaj dvojezičnih tabel.

Izletniki so imeli s seboj tudi harmonikaša. Pevci so zapeli, harmonika je zaigrala in še zaplesali smo. Tako smo se kljub slabemu meglenemu dnevu, ki je nagajal izletnikom, še v noč veselili tega srečanja, ki nam bo ostalo v prijetnem spominu.

Rak na pljučih

Na Koroškem imamo en sam odstavek za pljučna obolenja, ki se bavi z diagnostiko in zdravljenjem raka na bronhijih, in sicer v deželni bolnišnici v Celovcu.

V letih 1969 do 1972 so ugotovili in zdravili 391 primerov te bolezni. Največ raka na bronhijih so ugotovili v starosti od 61 do 70 let, vendar je bilo med obolelimi tudi 30 odst. precej mlajših. Razmerje med moškimi in ženskami je 9 proti 1. 91 odst. vseh pacientov omenjene bolezni so bili kadilci. Močni kadilci, ki kadijo že nad 10 let, so dvajsetkrat bolj izpostavljeni raku na pljučih kot nekadilci. Prav v tem

vidimo, kako škodljivo je kajenje. S cigaretnim dimom se v bronhijih pljuč odlagajo škodljivi katranovi delčki, ki tam povzročajo rakasta obolenja.

Najvažnejše v boju proti tej nevarni bolezni je, da se jo dovolj zgodaj spozna. Žal je praksa pokazala, da je ob času diagnoze pri 80 odst. pacientov bolezen že tako napredovala, da ni bilo več mogoče operirati.

Rak na bronhijih danes ne pomeni več smrtni obsodbe. Če ga dovolj zgodaj ugotovijo, ga lahko še premagajo, delno pa celo popolnoma ozdravijo.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Fanta, sem, če sta kaj lačna in žejna!“
„Seveda sva, Markol S Primožem čakava, kdaj se bo zgodil kakšen čudež, ko je tukaj toliko svetnikov.“

„Jaz delam čudeže,“ se je široko zarežal miner in odrezal vsakemu kos kruha in kos mesa. Še prej pa sta morala nekajkrat srkniti iz njegove čutarice.

„Če ne bi bilo teh revežev, ranjenec, bi vam zaigral na orgle. Ves bataljon bi spravil v cerkev in bi jim napravil pridigo, takšno, kot jo je imel škof v sedemnajstem regimentu.“

„To še vse pride, Markol Boš že kje drugje pridigal,“ ga je potolažil Primož.

„Komandanti so me razočarali. Mislim sem, da bom pognal v zrak boga, ki drži z Nemci in belimi, pa komisariji ne pustijo. Izток mi je preprečil. Menda imajo s krščanskimi komunisti kakšen sporazum, za katerega pa mi anarhisti ne vemo, he he!“

V cerkev so se primigale stare ženske z otroki. Klečale so pred oltarjem, molile za partizane, prosile, da ne bi bilo več Nemcev in belih v vas.

Po zmagi so se enote že proti jutru začele umikati iz vasi. Prišla so poročila, da prihajajo Nemci. Na srečo še nikjer niso prebili obrambe. Karel je bil zadovoljen: brigada se bo nemoteno premaknila na primerne položaje.

8

Veselo, da je divizija prebila bok dolomitske trdnjave, je bilo nepopisno. Vest se je naglo širila na vse strani in vznemirjala duhove. Borci so uresničili zamisel štaba korpusa, da v Dolomite brezpogojno utro pot, če ne na tej, pa na oni strani. Vsi so upali, da se bo zdaj, ko je počil najhujši člen, raztrgala vsa veriga, da se bo skozi luknjo v ladji natekla voda in poplila belo premoč ter slahovladu v teh krajih. Poleg tega je bilo v Dolomitih dosti

hrane in še precej moških, ki bi jih lahko vključili v brigade.

Že naslednji večer po zavzetju postojanke je brigada priredila v osvobojeni vasi miting. Bataljoni so ostali na položajih blokade, ki je Nemci — začuda — takoj ko je nehala pokati, niso več napadali.

V prostorih, kjer so vaščani svoj čas prirejali igre, se je trlo ljudstva in partizanov. Vse je hotelo proslaviti zmago. Razpoloženje so povzdignili harmonikarji. Ljudje so vzklikali Titu, partiji in Rdeči armadi, ki je osvobodila Beograd in gonila Nemce iz države. V imenu pokrajinskega odbora je govoril Bogdan Osolnik, v imenu partijske Peternel, v imenu vojske pa politični komisar divizije Izток.

Divizijska godba na pihala, najnovejša pridobitev korpusa, je urezala koračnico „Na juriš“, ki je donela v premajhnem prostoru tako oglušujoče, kot bi se spet začel napad.

Ljudje so rjuli od navdušenja. Najbolj so ploskali Iztoku, ki je komaj prišel do besede, ker so ga znova in znova prekinjali z vzkliki: Tito, svoboda! Tito, svoboda! Tito, Stalin! Tito, Stalin!

Besede govornikov so bile čudovite. Vsi po vrsti so govorili o skorajšnjem koncu vojne in obelali ljudstvu po vojni raj, ko ne bo davkov in ne bo nihče izkoriščal kmetov in delavcev, ko bodo na svoji zemlji sami gospodarji in ko bo odklenkalo vsakovrstni gospodi, žandarjem in protiljudski politiki. Začela se bo graditev nove države in novih ljudi!

Navdušenje je bilo nezadržno.

Potem so zapela dekleta. Dvorana je povzela za njimi, da je kar bučalo. Bilo je veselo, ko da Nemcev do sodnega dne ne bo več v to dolino.

V veselju, ki je bilo sveže kot njiva bujne rasti, se je raztajala tudi žalost v srcu brigadnega komandanta Karla. Divizijski štab ga je kaznoval z ukorom, ker je v Prapro-

nem sam vodil napad na bunkerje in se brez potrebe izpostavljal. Zdaj ga bodo spet prijemali, saj so izgubili brigadnega partijskega sekretarja, ki je napravil prav tako napako. Njegovo razumevanje štabnih želja je nekajkrat prišlo v krizo, čeprav se je Viktor trudil, da bi ga držal „na liniji“ v zaželenih ojninah. Končno pa je bolje, da dobi ukor za zavzelo postojanko, kot če bi ga spravili s položaja, ako napad ne bi uspel. Moral se je sprijazniti z logiko stranke, ki je vodila boj. „Po liniji“ je prihajala prva in zadnja beseda. O tem ga je bil poučil že Melod, prejšnji divizijski komisar, ki se je sam ustrelil. Zato je lepo molčal in kazen sprejel. Prav tako se je posul s pepelom ko takrat, ko so ga bili neki visoki voditelji najeli, da jih je vodil skozi Dolomite na Primorsko. V megli so se z njim vred nekajkrat izgubili na cilju pa so ga v zahvalo, ker jih je žive in site pripeljal, izključili iz partije, čeprav ni bil njen član ni še bil. Na ta račun se je lahko smejal...

Viktor mu je bil razločil, da nihče ni sam svoj gospodar, zlasti če poveljuje, in da nima pravice počenjati, kar bi utegnili škoditi drugim.

Tudi Vojko, Primož in Travnikarjev so bili tokrat izjemoma na mitingu namesto v zasedah in na straži. Pomešali so se med dekleta in poslušali program. Njihovi borci so recitirali Prešerna, Bora, Kajuha in Župančiča. Potem sta nastopila brigadna pevka Marina in komisar Platuha s kitaro. V skeču pa so še osramotili belo gardo. Razpoloženje je doseglo vrhunec, ko je vsa dvorana zapela:

...bela garda, švabobranci,
zdaj vas jemlje že hudič,
z vašo zmago ne bo nič...

Orlov se je naslanjal na steno in se razgledoval po dekletih. Do govorov, recitacij in skečev mu ni bilo dosti.

Ne učite se z otrokom

Pogosto pravijo starši: „Moj otrok ni neumen, nasprotno, toda v šoli ne dosega takšnega uspeha, kot bi bilo treba!“

„Len je, a bister,“ pravijo drugi in se hvajajo s sposobnostmi otroka, ki se mu je tik pred polletnim spričevalom posrečilo v kratkem času popraviti slabe ocene; seveda pa se je učil tako rekoč dan in noč.

Kadar takšni starši zvedo, da njihov otrok nima delovnih navad, se vprašajo, kaj naj store, kako naj pomagajo otroku, da bo prebrodil težave pri učenju. Navadno pripisujejo starši krivdo otroku, ki da je nemiren in živ. Ves dan bi se rad igral, pravijo, ne vedo pa, da so poglaviti krivci ravno — oni.

NE UČIMO SE LEŽE

Od prvega dne, ko prične hoditi otrok v šolo, se mora navaditi na učenje. Predvsem mora imeti otrok svoj stalni prostor za delo. Najbolje je seveda, če ima svojo sobo, toda to danes spričo stanovanjskih razmer največkrat ni možno. Zato morajo starši poiskati v stanovanju kotiček, ki bo samo otrokov in kjer bodo mogli postaviti otrokovo pisalno mizo.

Seveda je treba izbrati za otrokovo učenje najbolj miren prostor v stanovanju, poleg tega pa mora biti ta prostor tudi dobro osvetljen. Najbolje je, če je ob oknu, svetloba pa naj pada z leve strani. Prostor, v katerem se otrok uči, mora biti dobro prezračen, temperatura pa zmerna.

Pomembna je tudi otrokova drža. Otrok naj sedi na trdem stolu, s komolcem pa naj se naslanja na mizo. Ležanje ali sedenje v naslonjaču povzroča preveliko sproščenost in neprijetno vpliva na učenje.

POMOČ STARŠEV

Razen na stalen prostor je treba otroka neprenehno navajati tudi na to, da se bo učil vsak dan ob istem času. Sprva naj starši skrbijo za to, da bo otrok sedel ob določeni uri k delu, pozneje pa mora otrok sam vedeti, kdaj je čas za učenje. Vloga staršev je pri tem zelo velika. Najpomembnejše je, da so od začetka dosledni, kajti otrok se podzavestno upira učenju ob določenem času. Če dovolimo, da se bo kak dan namesto učenja lotil igre, bo pri hiši vedno manj discipline.

Mnogi starši grešijo, ko že od prvega dne šolskega pouka delajo šolske naloge namesto otroka. Otroka je treba navajati na samostojnost, kajti pozneje bo to vedno težje. Pomoč, ki naj jo dajejo starši otroku pri učenju, naj bo samo nadzor, ne pa skupno učenje.

Drobni nasveti

■ **Vrata ne bodo škripala**, če nasadila natremo z grafitom (na primer s konico svinčnika). Grafit je dobro mazalo.

■ **Čipke likajte** preko svilenege papirja, **svilo** pa na narobni strani. Tudi vezenje likajte vedno na narobni strani in na mehki podlagi.

■ **S sokom rdeče pese** lahko pobarvate nastrgan hren, zeleno in žolico.

Ne začnimo dneva brez zajtrka

Zajtrk, gledan iz raznih zornih kotov, ima za seboj štiri različno velike skupine ljudi. Prva in najštevilnejša je skupina, kjer so zbrani taki, ki se težko ločijo od toplega ležišča in jim pred odhodom v službo zmanjka časa za zajtrk. Takoj za njimi so oni, ki mislijo, da je zajtrk tisti dnevni obrok, katerega najlaže pogrešijo in s tem najbolj skrbijo za vitko linijo, zato namerno ne marajo zajtrkovati. Na tretjem mestu pa so otroci in odrasli, ki ne morejo zajtrkovati, zjutraj nima jo teka in šele sredi dopoldneva začutijo lakoto. Čisto na koncu pa so ljudje, ki cenijo zajtrk morda najbolj od vseh dnevnih obrokov.

Če pogledamo časovna razdobja med posameznimi dnevnimi obroki, opazimo, da si sledijo v dokaj enakomernih presledkih. Najdaljši premor nastane ponoči, ko spimo. Za spanje nam res ni potrebna energija. Gotovo je porabi naše telo veliko več podnevi, več za fizično delo kot za umsko, več v mladih in srednjih letih, kot v starosti. Kaj pa naše srce? Kje jemlje moč, da poganja kri po žilah? In ledvice, jetra in drugi organi, tudi ti ne prenehajo z opravljanjem svojih funkcij. Torej se naša energija porablja tudi med spanjem in počivanjem. Zato je samo po sebi umevno, da jo moramo zjutraj nadomestiti.

Če smo večerjali ob pravem času, če je bila hrana lahko prebavljiva in količina primerna, potem je povsem normalno, da po nočnem postu potrebujemo kalorično in vitaminsko bogat obrok.

Da bi postal ljudem zajtrk enako pomemben kot kosilo in večerja, ga moramo znati pravilno pripraviti.

Začnimo z okusno serviranim zajtrkom! Živahen prl, izrazito obarvani pogrlniki iz platna, slame ali plastike, ličen pribor, tu mislim predvsem ne prevelike nože in vilice, barvasta posoda.

Kaj mora biti še na mizi? Vsi vemo, da doprinese svoj delež šopek. Marmelada ali med sta privlačnejša, če ju predenemo iz večlitrskega kozarca v stekleno skledico.

V košarico naložimo različne vrste kruha, pa ne debelo nakasanega. Stare žemlje in rogljičke osvežimo, če jih poškopimo z vodo in postavimo za nekaj minut v močno segreti pečico.

Sadje pridobi na barvi, če ga pred serviranjem preplahnemo z mrzlo vodo. Orošnost mu daje svežino. Ne pozabimo, da sadni sokovi zbujajo tek, paradižnikov sok pa nas tudi nasiti.

Jogurt izpraznimo iz kozarčkov v skodelice ali širše kozarce. To opravimo v minuti, izplača se. Jogurt je vabljujejši. In če navadni jogurt z nekaj krlji svežega ali vložene sadja spremenimo v sadni, bo bolje teknil.

Trdo maslo težko mažemo na kruh. Narežemo ga na kocke, da se bo hitreje zmežčalo.

Mizo za zajtrk pogrnemo že zvečer. Mesnine in sir narežemo, zavijemo v aluminijasto folijo in postavimo v hladilnik. Tako zjutraj pridobimo nekaj zlatih minut.

Kadar želimo pripraviti svečanejši zajtrk, ga ovijemo v belo: bela podlaga, bela posoda, bela košarica in bele rože.

Ob zajtrku še to! Kdor ne zajtrkuje, škoduje zdravju in greši v pravilih, ki uravnava telesno težo. Prazen želodec plus cigareta ali črna kava imajo za posledico vrsto bolezni in zmanjšano delovno sposobnost, pri shujševalni kuri pa povečan tek pri prvem dnevnem obroku. Zdravniki, ki preučujejo diete za krepke ljudi, predlagajo ravno nasprotno. Petim obrokom dodajo še dva, tako, da se hranimo zjutraj, opoldne in zvečer, vmes pa dopoldne in popoldne dvakrat malicamo.

Kaj malicamo? Vsak si lahko izbere, kar mu prija: kozarec mleka ali jogurta, skodelico kave, čaja, sadni sok, slatino, sveže ali posušeno sadje, kompot, žele bonbone, slano pecivo od prestic, palč do kreker piškotov, krožnik zelene solate, kislega zelja ali repe, mehko ali trdo kuhano jajce, skuto, zmešano s surovim jajcem in žličko sladkorja ali pripravljeno kot lptovski sir, surovo zelenjavo: nariban korenček z limoninim so-

Poskusite!

JABOLČNA VLOŽENKA

2 do 3 jabolka, limonin sok, sladkor, rozine ali jagode, skuta, smetana ali konzervirano mleko, vaniljin sladkor, piškotne drobtine, čokoladni opilki ali pomarančni sirup.

Neolupljena jabolka grobo naribamo, zmešamo s limoninim sokom, s sladkorjem in z rozinami ali jagodami. Posebej vmešamo skuto s smetano ali konzerviranim mlekom, sladkorjem in z vaniljinim sladkorjem ali limoninim sokom. V skodelico naložimo menjaje plasti jabolčne žezane in skute. Vsako plast potresemo s piškotnimi drobtinami. Sladico potresemo s čokoladnimi opilki ali prelajemo s pomarančnim ali z malinovim sirupom.

BANANE PO DUNAJSKO

3 do 4 banane, jajčni liker, čokolada, orehi, vaniljni ali kекси.

Olupljene banane narežemo zelo poševno na debele rezine, jih zložimo v stekleno skledo, prelajemo z jajčnim likerjem in potresemo z grobimi čokoladnimi opilki in s sesekljanimi orehi. Zraven ponudimo vaniljne ali kekse. Tako lahko pripravimo tudi breskve.

kom in jabolkom, črno naribano redkev, svežo repo itd.

Nešteto krat slišimo o angleškem zajtrku. Ta je obilen in kakovostno bogat. Kosilo je skromnejše. Obvezna je malica — čaj ob petih, izdatna večerja in velikokrat po njej manjši obrok kasno zvečer. To nas ne sme motiti, njihov dan je časovno drugače razdeljen kot naš, hranijo se torej petkrat dnevno. In kljub temu so Angleži vitki sloki ljudje.

A. K.

Možganska kap

Ker današnji človek mnogo dalje živi kot nekoč, danes tudi mnogo pogostejše kot prej srečamo možgansko kap kot bolezen, ki pripelje do smrtnega konca. Najpogostejše povzročiteljice smrti so bolezni srca in ožilja, zatem rakasta obolenja in na tretjem mestu obolenja centralnega živčnega sistema, torej tudi možganska kap. Ali z drugimi besedami: pri nas vsak sedmi človek, star nad 60 let umre za možgansko kapjo.

Kaj se dogaja pri kapi? Možganska kap je nagla prekinitve delovanja možganov. Nastane zaradi obolenja možganskih žil. Najbolj pogosto nastane pri tistih ljudeh, ki trpe bodisi za zvišanim krvnim pritiskom ali pa pri tistih, ki imajo arteriosklerozo. Nastane pa lahko tudi pri bolnih na srcu, pri katerih kri s krvnim obtokom preneša strdek iz bolnega srca v možgane.

Osnovni proces, zaradi katerega prenehajo delovati možgani, je prekinitve krvnega obtoka v določenem predelu možganov. Krvni obtok pa je moten takrat, če se žila zaradi sleherne skleroze zamaši, če jo zamaši krvni strdek, ali pa če žila počni in se kri razlije v možganovino. Vsak del možganov ima svojo funkcijo. Katera od možganskih funkcij pri kapi popusti, je torej odvisno od tega, v katerem predelu možganov nastanejo bolezenske spremembe: v velikih možganih, možganskem deblu, malih možganih ali podaljšanem mozgu.

Pri bolniku, ki ga je zadela kap, lahko vidimo zelo hude oblike kapi s trdno nezavestjo, ohromelostjo in smrtnim izidom do blagih komaj zaznavnih oblik, ki se kažejo v prehodni kratkotrajni ohromelosti, otežkočenem govoru ali motnjah zavesti.

Navadno nastane zelo naglo in nepričakovano, povsem brez

opozorilnih znakov. V nekaterih pa se javljajo prej določeni znaki, ki dajo slutiti, da se bo lezen pripravljala: To so glavobol, vrtoglavica, bruhanje, šumenje v ušesih, zaspanost.

Pri napadu možganske kapi je bolnik navadno bolj ali manj zmeden, včasih nezavest. Težko in globoko diha, znoji se. Ena polovica telesa ohromi (npr. desna roka in noga); če takšno okončino dvignemo, je mlahava in pade kot mrtva na podlago. Na obrazu vidimo, da postane predel okrog ust nesimetričen. Ustni kot se na eni strani povesi zaradi ohromelosti možganskega živca.

Po nekaj dnevih hudega stanja se začne bolezen popravljati. Zavest se vrača, gibljivost ohromelih okončin se postopoma izboljšuje. Treba pa je posebno pri hujših okvarah veliko potrpljenja in rehabilitacijskih vaj, da postane bolnik spet sposoben za normalno življenje.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Te stvari z branjem vred je imel za zapravljanje časa. Bil je slabe volje. S četo je bil napadal žandarje v Gaberku. Obljubili so mu top, ki ga od nikoder ni bilo. Poslati so mu samo piat s štirimi minami in naročilo, da za zavzetje postojanke odgovarja z glavo. „Seveda z glavo, saj z riljo ne morem,“ si je dejal. Vzel je mitraljezca Trčka, ki je bil neke vrste mehanik, in se je naglo naučil streljati s tem orožjem na vzmet. Zbral je deset prostovoljcev, bombarjev, in se ponoči priplazil v bližino postojanke.

S prvo mino je Trček zgrešil poslopje. Druga mu je zletela le tri metre pred cev in obležala v gozdnem mahu. S pištolo je prisilil Trčka, da jo je šel iskat med vršanjem sovražnikovih krogel. Nato je Trček znova ustrelil. Na strehi je zazijala velika luknja. Ko se je v mitralješki toči fant zbegal, mu je Orlov iztrgal iz rok orožje in sam sprožil. Zadel pa je v drevo nekaj metrov pred njima, ki se je s silnim truščem prelomilo, se podrlo in ju pokrilo. S preostalo mino sta pobegnila nazaj v gozd. Napad se je izjalovil. Imeli so dva ranjena in enega mrtvega. Orlov je odnehal: saj ni tako nor, da bi še napadal brez topa. „To je prav tako, kot če bi šel na svatbo brez tistega onega med nogami.“

Zdaj je preudarjal, katera od deklet, ki so mu bila všeč, je najbolj potrebna možkega. Glede na težave, ki jih je partija povzročala ljubimcem v štabih, se ni maral postavljati očem v svojem bataljonu. Takole na mitingu osrečiti kakšno gorečo aktivistko pa je drugače!

Ob vratih je zagledal Fazana, ki je prav tako, če ne še bolj sit programa, komaj čakal na ples. Prežal je na dekleta kot sokol na kokoši, držal pa se je kot general. Orlov ga je podcenjujoče motril. Prav užival bi, če bi temu petelinu speljal kakšno dekle!

Po kulturnem programu so se starejši porazgubili domov, prostor pa se je toliko spraznil, da so se ob zvokih

harmonike lahko zavrteli pari v divjem ritmu gorenjskih polk. Tu se je izkazal Fazan, ki se je neutrudno vrtel. Ko so drugi že omagali, mu je Karel naročil solo. Po svoje ga je imel rad, saj se mu je Fazan ob vsaki priložnosti prilizoval ter skušal biti stober discipline in vzor pokorščine, kar je seveda ugajalo vodilnim.

Fazan je pokazal vsem, kako se pleše. Lica so mu žarela, vrtel se je kot vrtavka, spet je tolkel z nogo ob tla, da je odmevalo po dvorani, in vpil: „Veselo! Veselo! Veselo!“

Vojko in Primož nista plesala. Stisnili sta se k odru in smeje se opazovala Fazana. Čudila sta se ljudem, kako le morejo biti tako veseli, ko jim nad vratovi visi meč. Primož je mislil na Ano. Nikoli ni plesal z njo, pa mu je tolikokrat obljubila, da ga bo naučila.

Pri vratih sta zagledala Bliska, ki je rad prihajal na mitinge, da je kaj izvedel. Prerinil se je k njima skozi plešočo množico. Stisnili so se v kot. Primož je prinesel Anino pismo. Zaupno jima je povedal, da se bodo boji preselili v Selško dolino in da je izvedel nekaj v zvezi s smrtjo Primoževega očeta. VOS je zaznal, da Nemci ogrožajo prekrbovalno pot. Sled je privedla preiskovalce do zaselka, kjer so stale ruševine Primoževega očeta.

Ko je Orlov nekajkrat priplesal mimo njih, jih je ošinil z zvedavim pogledom. „Kaj spet kuhajo, ti hudiči?“ je pomislil. Jezilo ga je, ker nikoli ni mogel izvedeti, kaj napolnijo. Morda celo njega kaj sumničijo, ko je Gorazd zaprt.

O tem ni hotel več razmišljati. Uspelo mu je Fazanu speljati dekle. Ves večer ji je Fazan pihal na dušo, potem pa se je prijel Orlov. Komaj je harmonikar pritisnil na tipke, jo je že držal Orlov za roko, in prav ko je Fazan prišel do njiju, sta zaplesala. Ta igra je dekle zabavala, po-

sebnost, ko ji je Orlov prišepnil, kakšen osvajalec deklet je Fazan in da ima v vsaki vasi drugo. Sicer pa je bil Fazan le namesnik, on pa komandant, pa tudi bolj sladek je znal biti z dekleti. Izkušnje iz tekstilne tovarne je s pridom uporabljal; tako je imel vsekakor prednost pred Fazanom, ki dolje še ni videl ženske niti v kopalni obleki.

Fazan je od jeze pobledel, ko je opazil, da se je Orlov zmuznil z dekletom ven. Sredi plesa je spustil plesalko in smuknil za njima — če že ne zato, da bi kaj prepredel, pa zato, da bi punca videla, da ve, kakšna izprijenka je, ker je šla z drugim.

V senci drevja ju je zagledal, ko sta se objemala. Videla sta ga in zavila s ceste. Šel je za njima. Iz hrsta se mu je kadilo kot spehanemu konju. „Orlov, ta domišljavec! Mu jo bom že zagodel.“

Orlov in dekle sta šla mimo ožganih ruševin v vas. Izginila sta v neko hišo. Fazan je videl, kako se je prižgala luč in kako sta za okenskim zagrinjalom dve senci omahnila na posteljo.

9

Do trenutka, ko je zavil črni mercedes na dvorišče gostilne, je bila Doris prepričana, da bo lahko storila, kaj ji je naročil Blisk. Propadanje nemških armad na vseh frontah in vsestranski pritisk partizanskih sil sta ji olajšala to odločitev. Po težkem notranjem boju se ji je zdelo, da je edino prav, če uniči glavno pričo svojih spoznanj. Šele potem bo lahko mirno čakala na dogodke, kakršnih ni predvidevala takrat, ko je začela z Nemci in šla tako daleč, da ni bilo več poti nazaj.

(Dalje prihodnjič)

Kljub vsemu

Videla sem ju. Tesno objeta sta po cesti.
 Ali si prepričana, da se nisi motila?
 Prišel sem lahko, da sta bila res. Sprva sploh nisem mogla verjeti svojim očem. Da bi Mirjana odšla z Jocom? Toda vid me ni prevaral. Ko sem pozorneje pogledala, sem videla le njune zaljubljenke poglede. Bila sta tako zaverovana drug v drugega, da me nista pazila, čeprav sem bila le nekaj metrov oddaljena od njiju. Nisem hotela motiti, zato sem odšla.
 Dovolj, dovolj! Mirjana se je tiho odplazila izpred vrat. Nikoli ni stopila prej, dokler ni prisluhnila, morda nimajo kakega gosta. Sedaj je slišala dovolj. Prepoznala je tudi glasova. Špela je pripovedovala materi, kaj je videla. Zraven je seveda še nekaj dodala, da bila zgodba čimbolj popolna. Vendar sta se z Jocom nekajkrat poljubila! Mar je stara Špela res ne pozabila? Tudi svojo skrivno ljubezen z Andrejem, ki jo je že en mesec zapustil? Mirjana je klekna na seno. Bila je zbegana, čeprav se ni počutila preveč krivo. Vedela je le to, da sedaj še ne sme v hišo. Le kako bi jo pogledali? V najboljšem primeru bi spremenili temo pogovora, ali pa bi se obe opravičili nad njo. Zasovražila je

Špelo, ki je daleč naokrog slovela kot največja klepetulja.
 Minila je cela ura, ko se je klepetava Špela končno vendarle oddaljila, da gre domov. Čez nekaj časa se je tudi Mirjana spravila iz sena in odšla v hišo. Pričakovala je plaz besedi, ki se bo vsul nanjo, toda nič takega ni bilo. Opazila pa je, da mati le težko zadržuje jezo. Torej bo vso stvar odložila na večer, si je mislilo dekle. Sklenila je, da se bo naredila, kot da prav nič ne sluti, kaj je delala Špela pri njih. Vendar mati ni čakala večera, začelo se je že takoj po kosilu.
 „Mirjana, mi lahko poveš, kje si bila včeraj?“ jo je vprašala.
 „Pri pevskih vajah vendar. Saj veš, da jih imamo vsako soboto.“
 „Pri pevskih vajah v parku, a?“
 Mirjana je zardela. Že vnaprej je pripravila vse odgovore, to vprašanje pa jo je zmedlo. Spoznala je, da svoji materi ne more lagati v obraz. Najbolje bi bilo, da bi ji vso stvar lepo razložila, čeprav ni verjela, da bi jo mati razumela. Njen glas je zvenel mirno, ko je končno le spregovorila.

DOMISLICE

- Življenje vse pozlati — na nagrobniku.
- Nekateri zamenjujejo naprednost z napredovanjem.
- Vrč hodi tako dolgo po vodo dokler se ne razbije; ni kriv, če se kdo potem poreže na črepinjah.
- Največja želja ambicije je, da navdihuje ljubezen.
- V brezvetrju se slabo počutijo samo tisti, ki obračajo plašč po vetru.
- Živi in pusli druge, da te živijo.
- Devica je kot zaprta skrinja, od katere se je izgubil ključ.
- Vsako ljudstvo ima tako vlado, kakršno si zasluži.
- V življenju se marsikaj ponavlja; večno mlada je le fantazija.
- Veliki možje zrastejo po smrti.
- Včasih zapusti neumen čevljev neizbrisne sledove.

CARLO MANZONI

Nožna zavora

Gospod Veneranda je sedel poleg šoferja in avtobus za dolge proge se je začel pomikati po poledeneli cesti.
 „Slaba cesta,“ je menil gospod Veneranda.
 „Zelo slaba,“ je prikimal voznik.
 „Vožnja po zaledeneli cesti je nevarna,“ se je spet oglasil gospod Veneranda.
 „Pa še kako!“ je pritrdil voznik. „Poledice je za dva prsta na debelo.“
 „Kaj se pripeti, če stopite na nožno zavoro?“ se je pozanimal gospod Veneranda.
 „Avtobus se zavrti okrog svoje osi, namesto da bi se ustavil, in zdrkne v jarek,“ je odvrnil voznik.
 „Torej je boljše,“ je rekel gospod Veneranda, „da ne stopiš na nožno zavoro, ampak na mačji rep. Kaj se tudi zvrneš v jarek, če stopiš na mačji rep?“
 „Na mačji rep? Ne. V jarek zavoziš samo, če ob poledici uporabljaš nožno zavoro.“
 Gospod Veneranda je pogledal, kje ima voznik noge.
 „Oprostite,“ je rekel gospod Veneranda, „nikjer nisem videl mačjega repa.“
 „Kje pa naj bi bili mačji repi?“ se je začudil šofer.
 „Tu spodaj, poleg zavore,“ je odvrnil gospod Veneranda. „Zakaj če stopiš na mačji rep, ne zdrkneš v jarek. Kdor pa stopi na nožno zavoro, zavozi v grapo. Ne razumem, zakaj ne namestijo namesto nožne zavore mačjega repa.“
 „Ampak z mačjim repom vendar ni mogoče ustaviti vozila,“ je lovil besedo voznik, ki že ni več vedel, kaj naj reče.
 „Z zavoro tudi ne. To ste vendar pravkar sami povedali,“ je zabil gospod Veneranda.
 „Jaz, jaz... Za vraga, kaj pa sploh hočete reči!“ je zajecjal voznik, ki že ni več vedel, kje se ga glava drži.
 „Oh, nič,“ je rekel gospod Veneranda. „Zdi se mi, da bi, če so mačji repi varnejši od zavor...“
 Voznik je stopil na nožno zavoro, omnibus za dolge proge se je zavrtel okrog svoje osi in se zaletel v drevo.

„Bila sem pri pevskih vajah, domov sem pa šla skozi park, ker je bliže.“
 „Vem, vem. Toda veliko bolj bi mi bilo všeč, če bi šla sama.“
 „Toda, mama...“

„Dovolj! Vse vem in nič ti ni treba pripovedovati. Špela je dovolj videla.“

„Mar ji verjameš? Tudi tedaj si ji verjela, ko je videla strahove in si jih šla tudi ti gledat, le da se je izkazalo, da so le navadni trhlji štori!“

„Ne govori več o tem!“ je skoraj zakričala mati.

Mirjana je ostala sama. Nasmehnila se je ob misli, kako je ugnala mater. Špela je s tisto zgodbo o strahovih naredila pravi cirkus. Mati ji je vse verjela. Obe sta bili zelo pobožni, saj sta vsak dan hodili k jutranji maši. Mirjana ni nikdar verjela, da bi njuna vera izhajala zares iz srca. Sama je bila verna, čeprav je bila v cerkvi le vsako nedeljo. Mati in Špela pa sta hodili v cerkev samo zaradi ljudi. „Le kaj bodo ljudje rekli?“ je bil stavek, ki ga je Mirjana često slišala. V cerkvi sta bili zaverovani v oltar, domov grede pa sta obirali ljudi. Že zaradi vere se bo vse zapletlo, je mislilo dekle.

Mirjana je bila srečna, da se je vsaj prva nevihta srečno iztekla. Poznala je očeta. Imel jo je rad, čeprav tega ni kazal. Pod njegovo trdo zunanostjo se je skrivalo dobro srce. Sprva bo robantil, kasneje pa se bo unesel. Mirjana ni mogla nikoli razumeti matere, ki se je z njim vedno prepirala. Zanj je bil oče najboljši človek na svetu. Bil je dober gospodar, le ob koncu meseca, ko je dobil pokojnino, se je včasih napil. Vendar je to svojo pijanost drago plačal, ker je bil zato cel teden deležen materinih očitkov.

„Kakor si bo postlala, tako bo ležala,“ je oče rekel materi, ko ga je le preveč pestila, češ kako hčerko ima. Zanj je bila stvar opravljena, a tudi mati se je omehčala. Dobro je vedela, da se ljubezni ne da preprečiti, a tudi kupiti se je ne da. Po enem mesecu priprav sta se Mirjana in Joco poročila. Ženske, ki so spremljale vsak gib mlado-poročencev, so morale priznati, da sta zares lep par. Vseeno pa so se ravnale po starem običaju, ki pravi, da morajo človeka ob smrti hvalliti, pri poroki pa grajati. Mirjana in Joco pa se nista ozirala na govorice. Še v kasnejših letih sta se rada spominjala poroke in svatbe, ki je trajala celih pet dni.

Miklavž izbira darila

NAJLEPŠE DARILO — DOBRA KNJIGA

■ Fran Milčinski: PRAVLJICE , ilustriral Gvido Birolla, Maksim Gaspari in Ivan Vavpotič, 224 str., kart.	72
■ Anton Ingolič: SIBIRSKA SREČANJA , potopisni zapiski, 200 str., slik. priloge, kart.	25
■ Beno Zupančič: KOROMINDIJA DOMA , otroške povesti, 104 str., ilustr., kart.	40
■ Fran S. Finžgar: LETA MOJE MLADOSTI , pisateljevi mladostni spomini, 104 str., ilustr. br.	20
■ Tone Pavček: VRTILJAK , zbirka otroških pesmic, 80 str., ilustr., br.	10
■ Ivan Cankar: TUJE ŽIVLJENJE , zbirka črtic o živalih, 108 str., br.	18
■ Prežihov Voranc: TISOČ IN EN DAN , avtobiografski spisi, 88 str., br.	18
■ Rado Murnik: LEPI JANIČAR , zgodovinski roman iz časov turških vpadov, 236 str., br.	30
■ Ivan Tavčar: MED GORAMI , venček kmečkih zgodbic, 128 str., br.	18
■ Janez Trdina: BAJKE IN POVESTI O GORJANCIH , izbor, 136 str., kart.	38
■ Jurčič-Kersnik: ROKOVNJAČI , zgodovinski roman, ilustriral Maksim Gaspari, 200 str., br.	35
■ B. Traven: ZAKLAD SIERRA MADRE , zgodba o iskalcih zlata, 184 str., ilustr., kart.	55
■ Josip Jurčič: SOSEDOV SIN , povest iz kmečkega življenja, 72 str., br.	20
■ Jules Verne: PET TEDNOV V BALONU , pustolovski roman, 296 str., pl.	48
■ Antoine de Saint-Exupéry: MLADI PRINC , mladinska povest, barvne ilustracije, 84 str., kart.	62
■ MOJ ŽIVALSKI VRT , barvna slikanica za najmlajše, 20 str., kart.	15
■ Hans Ch. Andersen: DEKLICA Z ŽVEPLENKAMI , pravljica, barvne ilustracije, 16 str., br.	10
■ Nikolaj Nosov: NEZNALČEK V SONČNEM MESTU , povest za otroke, 240 str., ilustr., kart.	45
■ Anton Ingolič: TAJNO DRUŠTVO PGC , zgodba o navihanih prvošolčkih, 180 str., ilustr., ppl.	21
■ Leopold Suhodolčan: VELIKAN IN PAJAC , povest za otroke, 216 str., ilustr., br.	18
■ TUTI-NAMEH, najlepše orientalske pripovedbe, 224 str., ilustr., ppl.	67
■ Karel Grabeljšek: SOS S TV 17 , partizanska povest za mladino, 132 str., ilustr., ppl.	34
■ Aleksej Tolstoj: ZLATI KLJUČEK , dogodivščine lesene lutke, 120 str., ilustr., ppl.	20
■ BARVNE SLIKANICE : Guliverjeva potovanja, Palčkove dogodivščine, Obuti maček, V osemdesetih dneh okoli sveta, Otok zakladov, Alisa v Čudežni deželi, Koča strica Toma, Robinson Crusoe, Kraljevič in berač, Robin Hood, posamezni zvezek 16 str., br.	10
■ Tone Pavček: JURI-MURI V AFRIKI , slikanica za najmlajše, barvne ilustracije, 32 str., br.	25
■ Anton Ingolič: POTOPLJENA GALEJA , mladinska povest, 208 str., br.	30
■ Venceslav Winkler: PETELINJE PERO — MLADEC DRAGOŽIT , dve povesti o kmečkih puntih, 72 str., kart.	28
■ Jules Verne: OTROKA KAPITANA GRANTA , pustolovski roman, dve knjigi skupaj 712 str., pl.	95
■ D. G. Mukerđji: MLADOST V DŽUNGLI , dogodivščine v pragozdu, 104 str., barvne slik. priloge, kart.	45
■ Matej Bor: UGANKE , slikanica velikega formata, ilustriral Gvido Birolla, 104 str., ppl.	20
■ Mirko Željč: PRETEKLOST V PODOBAH , zgodovina v besedi in sliki, barvne ilustracije, 116 str., ppl.	47
■ G. Mamlok: MINICA IN GUGALNI KONJ , slikanica za najmlajše, barvne ilustracije, 28 str., kart.	20
■ MOJI LJUBLJENCI , živali v besedi in sliki, barvne ilustracije, 44 str., kart.	17
■ Ferenc Molnar: DEČKI PAVLOVE ULICE , zgodba iz otroškega sveta, 192 str., ilustr., br.	21
■ Verite-Simon: SLONI NA POTOVANJU , pripovedka, barvne ilustracije, 20 str., br.	10
■ ZLATA RIBICA , pravljica, barvne ilustr., 12 str., br.	7
■ Prežihov Voranc: PRVA MAJ , povest za otroke, barvne ilustracije, 16 str., kart.	18
■ Verite-Salembier: VOLK — TINKOV PRIJATELJ , pripovedka, barvne ilustracije, 20 str., br.	10

Na zalogi imamo bogat izbor otroških in mladinskih knjig in slikanic. Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Pohitite, da si pravočasno zagotovite Miklavževa darila!

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENG.

ŠPORTNI VESTNIK

● USPEHI NA KOROŠKEM ŠOLARSKEM IN MLADINSKEM PRVENSTVU

V 2. namiznoteniškem razredu vzhod je bila slovenska ekipa iz Št. Janža pretekli teden brez prvenstvenih tekem. Naslednja prvenstvena tekma bo jutri 24. novembra v Labotu. V letošnjem prvenstvenem krogu bo Št. Janž kot nasprotnike imel še vojaško namiznoteniško ekipo iz Celovca HSV in žensko ekipo celovškega KAC.

Druga naša namiznoteniška ekipa DSG Sele pa se je pretekli teden udejstvovala z delnimi uspehi. Uspešno so Selane se je predvsem končalo koroško šolarsko in mladinsko prvenstvo v Velikovicu. V skupini mlajših šolarj je zasedla Andreja Uznik drugo mesto za Lamp iz Tinj. Tretja je postala Marta Uznik, ki je prav tako kakor Uznik članica namiznoteniškega kluba DSG Sele.

Kako dobro pripravljene so bile Selanke za koroško šolarsko in mladinsko prvenstvo, kaže dejstvo, da so se izvrstno uveljavile tudi v starejši šolarski skupini. Zmagala je Lamp pred Marto Oraže in Andrejo Uznik.

Tudi fantje selskega namiznoteniškega kluba so se dobro držali in so podlegli le najboljšim. Zdravko Oraže in Marjan Velik sta prodrli v semifinale in sta končno zasedla mesti 5 oziroma 6.

Uspešen nastop mladih športnikov iz Sel kaže tudi primerjava dveh števil: za velikovško prireditev se je prijavilo 150 tekmovalcev, prvenstva pa se je končno udeležilo 80 šolarjev in šolarj ter mladincev.

● GRABŠTANJ — SELE 7:3

Namiznoteniška ekipa iz Sel je pretekli teden igrala prvenstveno tekmo proti Brücklu/Mostiču in gladko zmagala 10:0. Že v ponedeljek navrh pa je prišla iztrežnitev in „sanje“ o jesenskem mojstrskem mestu so splavale po vodi. Nasprotnik je bil prvi v lestvici, ekipa Grabštanj, ki se je izkazala kot premočna. Tekma je bila zanimiva, selski fantje pa se tokrat niso znašli s hitrim in močnim nasprotnikom. Selani so tudi v Grabštanju pokazali, da štejejo nedvomno med tri najboljše ekipe 2. namiznoteniškega razreda-vzhod. V igri dvojic so namreč prikazali kvalitetno igro, ki pa so jo nesrečno izgubili v treh nizih: 21:16, 18:21 in 19:21.

Po tekmi z Grabštanjem zaseda ekipa DSG Sele dobro 3. mesto, pred njo pa se uvrščata Grabštanj s 15 točkami in KAC s 14 točkami. Selani so zbrali v 8 igrah 12 točk.

Naslednja prvenstvena namiznoteniška tekma v Selah bo prihodnji četrtek, 29. novembra 1973 ob 19. uri v farni dvorani.

● USPEŠNO DELOVANJE ŠPORTNEGA DRUŠTVA DSG SELE

Na zadnjem obnem zboru športnega društva DSG Sele so funkcionarji lahko s ponosom orisali delovanje selske športne mladine.

Ceprav je bilo okoli selskega športnega društva nekaj let tiho, se mladina sedaj krepko udejstvuje v različnih športnih panogah. Od vsega začetka se je društvo udejstvovalo bolj na področju alpskega smučanja. Spominjamo se odličnih smučarjev Maksija Pristovnika in Francija Dovjaka, ki sta bila ponos selskega športnega društva, saj sta na Koroškem štela med vrhunške alpske smučarje. Ker sta oba nepričakovano prenehala z vrhunskim športom, je prenehal tudi „sloves“ selskega društva.

Selsko športno društvo se je sprijaznilo z dejstvom, da odstopata izrazita vrhunska športnika in nadaljevalo delovanje na področju alpskega smučanja. Sicer Selani trenutno nimajo vrhunskih smučarjev, toda številno aktivnih članov se je vidno povečalo.

To slovensko športno društvo pod Košuto pa je v zadnjem letu močno povečalo področje svojega delovanja, za kar gre za sluga neumornim funkcionarjem. Športniki selskega društva se uspešno udejstvujejo tudi v koroškem namiznoteniškem prvenstvu 2. koroškega razreda-vzhod, naslednje leto pa se bodo prijavili za prvenstvo tudi z nogometno enajsterico.

Na obnem zboru je bil za predsednika ponovno izvoljen „stari“ predsednik Florijan Oraže. Vodja smučarske sekcije Hanzi Roblek je poročal o številnih tekmah in uspehih selskih smučarjev. Selski kup v smučanju je tokrat osvojila mlada Veronika Dovjak. Za njo so se uvrstili Hanzi Oraže, Werner Oraže in Herbert Fale.

Vodja namiznoteniške sekcije Mirko Oraže je poročal o številnih uspešnih turnirjih in tekmah. Njegovo neumorno delovanje kot funkcionar in tudi aktivni igralec že kaže vidne uspehe. Po 8 igranih kolih 2. namiznoteniškega razreda-vzhod se selska ekipa uvršča trenutno na tretjem mestu.

Novoustanovljena nogometna sekcija si je v zadnjem času mnogo prizadevala, saj nastaja v Kališnikovem logu lepi „karavanški stadion“, za katerega je Uznikova mati Milka Olip velikodušno dala na razpolago zemljišče. Igrišče stoji pred dogotovitvijo, selsko športno društvo pa šteje, obrača in išče krajcarje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 24. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Voščila — 15.45 Knjige za božič — 17.10 Teden sodobne avstrijske glasbe — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.50 Note in beležke — 20.10 Teden sodobne avstrijske glasbe — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 25. 11.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Teden sodobne avstrijske glasbe — 10.30 Radijska pripovedka: „Nevesta iz Bregenza“ — 13.10 Ogladalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Niti lovor, niti beraška palica“ — paradija Johanna Nestroya — 17.05 Teden sodobne avstrijske glasbe — 18.00 Vtisi iz Romunije — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 26. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo... — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Priljubljene melodije — 19.50 Note in beležke — 20.10 Operetni koncert — 21.00 Prometni problemi bodočnosti na primeru Predarlške kot alpsko industrijsko področje — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 27. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Poje pevski zbor iz Podklostra — 15.00 Iz naše mape skladateljev — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Niti lovor, niti beraška palica“, paradija J. Nestroya — 21.00 Na obisku v studiu Gradiščanske — 22.10 Šport.

SREDA, 28. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Poje pevski zbor iz Podklostra — 15.00 Iz naše mape skladateljev — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Niti lovor, niti beraška palica“, paradija J. Nestroya — 21.00 Na obisku v studiu Gradiščanske — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 29. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Iz mape not avstrijskih skladateljev — 15.00 Zborovska glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Kviz gre na potovanje — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Oddaja za lovce — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 30. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 „Pet jih je pelo, eden je godel“ — 14.45 Štajerska literatura — 16.15 Za ženo — 17.10 Glasba za ko-

nec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Dunajska glasba — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Ljudska oddaja — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 24. 11.: 9.05 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 25. 11.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 26. 11.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 27. 11.: 9.30 Ob pelju zagodel bo bas — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otroci poslušajte!

SREDA, 28. 11.: 13.45 Informacije — Iz koroške literarne delavnice — Za našo knjižno polico.

ČETRTEK, 29. 11.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 30. 11.: 13.45 Informacije — Komorna glasba.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 24. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Studio za najdene skladbe — 10.15 Glasbeni drobiž od tu in tam — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Kitara v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansambliom Atija Sossa — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Majhni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 25. 11.: 6.50 Danes za vas — 9.05 Še pomnite, tovariši — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.30 Melodije za velikimi zabavnimi orkestri — 17.05 Nedeljska reportaža — 17.25 Popularne operne melodije — 18.00 Radijska igra — 18.43 Majhni ansambli zabavne glasbe — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 26. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pisona paleta lahke glasbe — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Majhni ansambli v studiu 14 — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Elegija in balada — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 19.15 S kvintetom bratov Avsenik — 20.00 „Othello“ — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 27. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Razni zbori pojo jugoslovanske zborovske skladbe — 10.15 Baletni na koncertnem odru — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Srečanja z glasbeniki — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Koncertni oder za domačino in gosta — 18.15 Z orkestrom Mortom Gould — 18.30 V torek nasvidenjet — 19.15 Z ansambliom Milana Ferleza — 20.00 Slovenska zemlja v

pesmi in besedi — 20.30 Od premiere do premiere — 21.40 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Večer komorne glasbe.

SREDA, 28. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Otroške igre — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Zbrane melodije, znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Beethoven in Schuberta igra pianist Wilhelm Kempff — 17.10 Iz reportaže našega komornega zbora — 18.15 S pop ansambli — 19.15 Iz kasnetne produkcije RTV Ljubljana — 20.00 Reprodukcijski koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 29. 11.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Veseli zvoki v prazničnih jutru — 11.15 Iz jugoslovanske orkestralne glasbe — 12.10 Čestitke za praznik — 13.15 Zabavna glasba — 14.05 Novosti iz domačega opernega arhiva — 14.10 Za ples in razvedrilo — 17.00 „November 73“ — 17.48 Slovenski zbori pojo skladbe jugoslovanskih skladateljev — 18.00 „Eden drugemu ogenj dajmo“ — 10.30 Iz domače lahke orkestralne glasbe — 20.00 Cetrlikov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Radijska igra — 21.40 Orkestralni intermezzo — 22.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavnih melodij — 23.15 Melodije in plesni ritmi.

PETEK, 30. 11.: 6.50 Danes za vas — 8.30 Mali ansambli igrajo znane melodije — 9.05 Slovenske umne pesmi pojo naši zbori — 11.15 Ritmi in napevi — 12.10 Lepe melodije — 13.30 V svetu lahke glasbe — 14.05 Po domače — 15.15 Slovenske popevke — 17.05 Arje iz slovenskih oper — 17.30 „Peščena ura“ — 18.10 Kitara v ritmu — 19.15 Z ansambliom Borisa Kovačiča — 20.00 Top-pops 15 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Beseda in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 24. 11.: 15.30 Hišni koncert — 16.30 Za otroke — 16.55 Gulp — 17.00 Za mladino: Indian River — 17.25 Novo v poklicih — 17.30 Za družino — 18.00 Naš preljubi dom — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.55 Dober večer — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Srce na pravih meslu — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki.

NEDELJA, 25. 11.: 15.40 Za otroke — 16.05 Za mladino — 16.55 Za družino — 17.25 Ernst Fuchs: Pogovor s slikami — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ob nedeljah ob šestih — 18.30 Skrivnosti morja — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Čudoviti otroci — 22.00 Čas v sliki — 22.05 Šport.

PONEDELJEK, 26. 11.: 18.00 Alpe — most Evrope — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 „Dvojica“ — 21.10 ORF-transparent — 21.20 Šport.

TOREK, 27. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zlvalski raji — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Svet knjige — 21.10 Qualtinger. Poskus portreta — 22.45 Čas v sliki.

SREDA, 28. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Trdnjava je padla, ljubezen živi — 16.30 Za otroke — 17.15 Slike — 17.40 Za otroke — 17.40 Za mladino — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Senzacije pod cirkuškimi kupoli — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 29. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Ilustrirana — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Spalna obleka za dva — 22.05 Čas v sliki.

PETEK, 30. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Spolna obleka za dva — 18.00 Zeleni svet: Mednarodni agrarni obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Mladi mož iz Inverlita — 22.00 Čas v sliki — 22.05 Viharna vožnja na Aljasko.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 24. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 13.30 Nogomet — 17.30 Narodna glasba — 17.55 Obzornik — 18.10 Mozaik — 18.15 Daktari — 19.05 Moda za vas — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Moji gostje in jaz — 21.25 Barvna propagandna oddaja — 21.30 Pravniki — 21.25 Colditz, serijski film — 22.45 Kažipot — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 25. 11.: 9.10 Prigode dobrega vojaka Šveljaka — 10.10 Otroška matineja — 10.55 Po domače — 11.20 Mozaik — 11.25 Kmetijska oddaja — 12.10 Poročila — 12.15 Kažipot — 17.00 Za konec tedna — 17.20 Moda za vas — 17.30 Poročila — 17.35 Retrospektiva jugoslovanskega filma — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.40 Humoriistična oddaja — 21.35 Nova imena — 21.55 Športni pregled — 22.25 Poročila — 22.30 Rokomet.

PONEDELJEK, 26. 11.: 9.10 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Gregčeva prva naloga — 18.10 Obzornik — 18.25 Enciklopedija življi — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Življenje je sen — 22.10 Kulturne diagonale — 23.00 Poročila.

TOREK, 27. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Kruh — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.55 Mozaik — 19.00 Šolska oddaja — 19.20 Mediteranska srečanja — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odh — 20.40 Mi med seboj — 21.40 Sam med volkovi — 22.25 Poročila.

SREDA, 28. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Otroci naše šole — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 Na sedmi stazi — 18.45 Marksizem — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Prireditve ob obletnici 2. zasedanja AVNOJ-a z Jajca — 21.50 Glasbeni nokturmo — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 29. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Otroci naše šole — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 Na sedmi stazi — 18.45 Marksizem — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Prireditve ob obletnici 2. zasedanja AVNOJ-a z Jajca — 21.50 Glasbeni nokturmo — 22.10 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in upravitelj: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

AUTOHAUS

HANS SCHNEIDER

BLEIBURG - PLIBERK

TELEFON (0-42-35) 335

Wir bieten Ihnen ein volles Winterservice:

- Autoreifen (Winterreifen)
- Schneeketten und ganz besonders
- Spezial Lobarkon Unterbodenschutz

Sehr günstige Preise!

Nudimo Vam popolno zimsko strežbo:

- avtomobilske gume (zimske gume)
- snežne verige in zlasti
- specialni Lobarkon podmaz

Zelo ugodne cene!

Simca 1100 Special - 70 PS und 1300 cm reichen immer ob im Winter oder im Sommer und natürlich auch für die ganze Familie

4 Zylinder Motor, quergestellt, Frontantrieb, Drehzahlmesser, Knüppelschaltung, Liegesitze und Nackenstützen 5-türig. SIMCA 1100 ab S 51.950,-. Machen Sie eine Probefahrt — bei uns!

AUTORISIERTER HÄNDLER CHRYSLER AUSTRIA